

דעה ברורה

בירור כל סעיף בשלחן ערוך הלכה למעשה
בשפה ברורה וקלה עם אלפי הוספות

הלכות הכשר כלים

המושך – סימן קכא – סדר הכשר כלים הנקנים מן העובד כוכבים, סעיפים ו – ז

הלכות מאכלי עובדי כוכבים

סימן קיד – דיני שבת ושאר משקין של עובד כוכבים, וכו' י"ב סעיפים
סימן קיט – החשוד לדבר אסור אין לסמך עליו בדברים הנאכלים, סעיפים א – ב

ליקט וערך: אשר הורוביץ

לעילוי נשמת מורי חמי הרה"ח ר' שלמה בן הר"ר דוד הכהן דוידוביץ ז"ל כ"ה סיון תשע"ג.

שלחן ערוך

סימן קכא – סדר הכשר כלים הנקנים מן העובר בוכבים, וכו' ד' סעיפים

ו בְּלִי מִתְכוּת, אִם עַל פִּי ^(עג)שֵׁשׁ אוֹמְרִים ^(עד)שָׁאֵם נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ ^(עה)אִסּוּר בְּמִקְצָתוֹ, נֶאֱסָר בְּלוֹ, מִשּׁוּם ^(עו)דָּחַם מִקְצָתוֹ, חֵם בְּלוֹ, אֲבָל לְעֵנִין הַכֹּשֶׁר לֹא עָלָה לוֹ הַכֹּשֶׁר ^(עז)עַד שִׁכְשִׁיר בְּלוֹ, בֵּין לְעֵנִין הַגָּעֵלָה בֵּין לְעֵנִין ^(עח)לִבּוֹן. ^(עט)הִגָּה: וְדוּקָא אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכָלוֹ, אֲבָל אִם יָדוּעַ שָׁלַח נִשְׁתַּמֵּשׁ רַח בְּקִלְתּוֹ, ^(פ)כְּבֻלְעוֹ ^(פא)כָּךְ ^(פב)פּוֹלְטוֹ ^(פג)פּוֹלְטוֹ. ^(פד)סִכּוּן יִשָּׁן,

~~~ דעה ברורה ~~~

^(עג)שֵׁשׁ אוֹמְרִים וכו'. כמבואר בשולחן ערוך סימן צד סעיף א.
^(עד)שֵׁאֵם נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ אִסּוּר בְּמִקְצָתוֹ. כמו אם תחב כף כשרה לתוך מאכל איסור, בחציו התחתון של הכף, נאסר כל הכף גם בחלקו העליון שלא נגע במאכל.
^(עה)אִסּוּר. חם שהיד סולדת בו (פנים מאירות סי' פג. ולכן כתב שאם לא היה יד סולדת בו ברור שלא אומרים חם כולו).

^(עו)דָּחַם מִקְצָתוֹ חֵם כּוּלּוֹ. ואפילו שבמציאות לא נתחמם כולו, מכל מקום כיון שטבעו להתחמם כולו על ידי מקצתו כמו כן מוליד בליעתו בכולו וכן מפליט מכולו (יד יהודה סי' צד קצר סק"ח).

^(עז)עַד שִׁכְשִׁיר אֵת כּוּלּוֹ. כי מה שאומרים חם מקצתו חם כולו זה רק להחמיר ולומר שמוליד בליעתו בכולו אבל לא להקל לומר שפולט בליעתו מכולו.
^(עח)לִבּוֹן. ולפי מה שנתבאר בסימן צד סעיף א (עיין דעה ברורה שם) שיש מחלוקת מה דעתו של המחבר להלכה, כמו כן גם כאן יש מחלוקת. ולדעה שלמחבר העיקר כמו שהביא שם בשם היש אומרים שחם מקצתו חם כולו אם כן גם כאן כשמכשיר הכלי אפילו אם לא השתמש בו אלא במקצתו צריך להכשיר את כולו. ולדעה שהמחבר רק חשש לדעה שאומרים חם מקצתו חם כולו והעיקר להלכה למעשה כדעה הראשונה שם שלא אומרים חם מקצתו חם כולו, אם כן מה שכתב כאן מדובר במקום שההפסד מועט ואינו שעת הדחק ואז צריך להכשיר את כל הכלי, אבל כשההפסד מרובה או שעת הדחק אם הכשיר מקצתו עלה ההכשר לכולו (וכדעה זו פסק הזבחי צדק סק"ז).

^(עט)הִגָּה: וְדוּקָא וכו'. כאן היה צריך הרב לומר ויש אומרים, כי זה דעה חדשה כפי שיבואר, אלא כיון שכיון שאין מדברי המחבר הכרח לומר שהם חולקים, שהרי את דברי המחבר היו יכולים להסביר שמדבר באופן שהשתמש איסור בכולו, לכן כתב הרמ"א בסתם ודוקא וכו', וכן דרכו בכמה מקומות (ש"ך סקט"ז והט"ז סק"ז נשאר בצריך עיון). עוד יש לפרש שדעת הרמ"א במחבר שהעיקר שלא אומרים חם מקצתו חם כולו (כמו שפירשו חלק מהמפרשים, כמבואר באות הקודם) לכן דוקא כשבלע הכלי בכולו וכו' (שלחן גבוה סק"ז).

^(פ)כְּבֻלְעוֹ כָּךְ פּוֹלְטוֹ. פירוש: אפילו שאומרים חם מקצתו חם כולו לענין הכלי שנאסר ונכנסו הבליעות בכולו, לענין הכשירו להוציא את הבליעות תלוי איך מכשירו, אם מלבנו כיון שהליבון אינו מפליט את האיסור הבלוע אלא שורף ומכלה את האיסור במקום המתלבן, לכן כדי להוציא את בליעות האיסור מכל הכלי צריך ללבנו בכולו. אבל כלי שהכשירו בהגעלה כיון שהגעלה מוציאה את בליעות האיסור, ודרכה להוציא

~~~ דעה ברורה ~~~

כדרך שבלעה, לכן כשהשימוש היה בכל הכלי ונכנסו בליעות האיסור בכולו על ידי חום האש גם כדי להוציאם צריך להגעיל את כולו, וכשהשימוש היה רק במקצתו והבליעות נכנסו לכולו על ידי חם מקצתו חם כולו כמו כן כשיגעילו במקצת במקום שממנו נכנסו הבליעות הם גם יצאו ממנו על ידי חם מקצתו חם כולו (ש"ך סק"ז).

ועוד יש לפרש: שאפילו שאומרים חם מקצתו חם כולו, מכל מקום כלל זה לא נאמר שכלי יאסר כולו מחמת מקצתו, אלא שאם נתן איסור בחלק השני של הכלי שהוא במציאות קר, החלק הזה נאסר ובולע, היות והוא נחשב חם מכוח הכלל של חם מקצתו חם כולו, אבל לא שמתפשט האיסור מחלק לחלק. ולפי זה אם השתמש בכלי מתכת בחלק השני שלא נגע באיסור מותר בדיעבד. ומכל מקום כל זה רק בחום של בישול, אבל בחום של אש אפשר שאומרים חם מקצתו חם כולו גם לענין שהאיסור מתפשט בכולו (ש"ך שם שאולי יש לפרש כן ברמ"א ויסבור כמהר"ם מינ"ץ וכפסק הרש"ל, וכן עיקר לדנא כפי שיבואר בדעת הש"ך).

וכל מה שאמרנו בב' הפירושים שלא אומרים חם מקצתו חם כולו ומספיק להכשיר חלק מהכלי, כל זה בדיעבד, אבל לכתחילה צריך גם לרמ"א להגעיל את כולו (ש"ך סק"ח).

בדעת הרמ"א).

והטורי זהב (סק"ז) הבין שהרמ"א הקיל אפילו לכתחילה להכשיר רק את החלק שנבלע דרכו האיסור, בין אם מכשיר בהגעלה או בליבון.

כך פולטו. והטורי זהב (סק"ז) חלק על הרמ"א, ודעתו שצריך הכשר לכל הכלי, אלא שמכל מקום מספיק שילבן רק את החלק שהשתמש בו, ובחלק השני שנאסר מכוח חם מקצתו חם כולו כמו את הברזל שבידית הכלי יגעיל, כי כשמלבין את החלק שהשתמש באש נחלש גם האיסור שבחלק השני ובליעתו יוצא על ידי הגעלה. ולפי זה שפוד שצלו בו בשר שלא נמלח, כיון שאנו פוסקים (בסי' עו לשיטת הט"ז) שבדיעבד אומרים שהאש שואב את הדם והאיסור, לכן גם לכתחילה מספיק ללבן רק את המקום שצלה בו. אבל אם צלה בשפוד נבילה צריך ללבן את כולו, ומכל מקום אם ליבן קצת יותר מהמקום שהיה מונח עליו הבשר הנצלה, אפילו לא ליבן הכל, היות והמקום שלא נתלבן רחוק יש להקל בזה אפילו לכתחילה. ובדיעבד פשוט שמותר שהרי סתם כלי גוי בחזקת אינו בני יומו.

אולם הש"ך (סק"ז) פסק כפי מה שביאר כפירשו השני בדברי הרמ"א, שאם השתמשו בו באש לכל הדעות חם מקצתו חם כולו ליאסר כולו ולהצריכו ליבון. ואם נשתמש בו בבישול אינו בולע בכולו, ולכן אם בלע מצד אחד והגעיל אותו מקצת ואחר כך נשתמש באותו מקצת שהגעיל מותר בדיעבד. וכן אפילו אם השתמש בצד השני בלי הגעלה גם אין החלק שבצד השני אוסר בדיעבד, כי מה שאומרים חם מקצתו חם כולו, היינו דוקא לעניין שמחשיבים את החלק השני של הכלי חם שאם יפול עליו איסור יאסר אבל מכל מקום לכתחילה צריך הגעלה לכולו (וכן כתבו בית יהודה [לנדא] סעיף ו, הגר"א סק"ז, חידושי חתם סופר סק"ח אלא שבחמץ בפסח יש להחמיר ולאסור אפילו בדיעבד אם לא הגעיל ידות הכלים, כי

משהו נשאר).

^(פא) בין גדול בין קטן, הנקח מהעובד פוככים, אם בא להשתמש בצונו, ^(פא) אם אין בזה גומות ^(פא) נועצה ^(פא) עשרה פעמים בקרקע קשה, וצריך שכל נעיצה ונעיצה

~~~ דעה ברורה ~~~

ודעת הפר"ח (סקט"ו) להקל יותר שאפילו כלי הצריך ליבון דינו ככלי הצריך הגעלה, ומספיק להכשיר החלק שהשתמש בו, כי לא אומרים חם מקצתו חם כולו (וכן דעת השלחן גבוה סק"ז. ועיין פרמ"ג א"ח סי' תנא משבצות זהב סק"ח בדיני סכין אות ב שסכין של האור שנגע הלהב באיסור חם או ברוטב של איסור לכתחילה ראוי להגעיל ובדיעבד אם לא הגעיל ותחב את צד הידית להיתר אינו אוסר).

והמגן אברהם (א"ח סי' תנא סק"ד) כתב שהרמ"א התיר להכשיר מקצת הכלי רק כשרוצה להשתמש בצד שהגעיל, אבל אם לא הכשיר אסור להשתמש אפילו בצד השני ואם השתמש אפילו בדיעבד אוסר כי מה שאמרנו חם מקצתו חם כולו זה רק לענין שמוליך בליעתו בכולו אבל אינו מפליט מכולו (כמו שנתבאר בדעה ברורה סי' צד סעיף א ד"ה בקדירה, ונתבאר שם שכן גם דעת הבית הלל שם סק"א בהגהה מבין המחבר, והפלתי שם סק"ג, אלא שהוא סובר שגם בשעת הבליעה מה שאומרים חם מקצתו חם כולו והבליעה נכנסת בכולו זה רק אם הכלי חם אבל לא אם הכלי צונן שאז הבליעה אינם מתפשטות בכולו. וכן כתבו הפרמ"ג סי' צד וחות דעת סי' צב ומקור חיים סי' תנא. ועיין דגול מרבבה סי' סט על הש"ך שם סק"ד שכתב שהוא דוחק לחלק).

ולכן יש להחמיר אם לא בהפסד מרובה ויש עוד צדדים להקל (חכמת אדם כלל עד אות יא). ^(פב) **פולטו.** ולכן כתב הפר"ח (שם) שכל מה שלא אומרים (לשיטתו) חם מקצתו חם כולו, זה רק כשהברזל ארוך והחום אינו מגיע לצידו השני, אבל אם הברזל קצר, בכל מקום אשר הזיעה עולה עליו צריך להכשירו באופן שיעלה עליו הזיעה, כמו כף שנתחב בתבשיל ויד הכף שלא נתחבה אל התבשיל קבלה טעם מחמת זיעת התבשיל, אפשר להגעיל את יד הכף על ידי זיעה, מפני הכלל כבולעו כך פולטו. ודבריו הובאו בפרמ"ג (משבצות זהב סי' צד סק"א) וביאר הבית שלמה (יר"ד סי' קסא) דעתם שהם סוברים שהזיעה מחברת את המים עם הכלי שהיא נוגעת בה, ולכן יש להחשיבה להגעלה כי נחשב כאילו נתן את הכלי לתוך המים. ונחלק עליהם החוות דעת (סי' צב סק"ו) וסובר שאין זיעה פולטת. אבל האמת שגם הפר"ח לא כתב שהזיעה פולטת אלא כשגם הבליעה היה על ידי זיעה (כמבואר בשו"ת בית שלמה שם). ויש מי שאומר שאם הצטברו מים ממש בדופן הכלי שבא להכשירו מחמת רוב זיעה אפשר להכשירו בזיעה כזו כיון שהיא כמים ממש (שו"ת אגרות משה י"ד ח"א סי' ס).

^(פג) **פולטו.** וכל מה שנתבאר בסעיף זה מדובר כשבליע הכלי דבר איסור, אבל כלי שהשתמש בו בחלב ורוצה להשתמש בו לבשר או להיפך, כיון שהכלי מעולם לא נאסר גם המחבר מודה שמספיק להכשיר רק את מקצתו שהשתמש בו בחלב (כך ביאר הש"ך סקט"ז בדעת הרשב"א שזה מקור דברי המחבר).

^(פד) **סכין ישן.** שיש בו בליעות איסור אפילו אם לא נבלע האיסור מחמת חום, וגם קרוש עליו דבר איסור.

^(פה) **בין גדול בין קטן.** פירוש: בין בסכינים הגדולים שדרך הגוי לפעמים לצלות עליהם, ובין קטנים שאין דרך הגוי לצלות עליהם (פרי תאר סק"ט).

שלחן ערוך

ה

תְּהִיָּה ^(פט)בְּקֶרֶק קֶשֶׁה, לְפִיכָּךְ לֹא יִנְעֵץ בְּמָקוֹם שֶׁנֶּעֱצָה אַחֲרָת. (טור פֶּסֶס הרמ"ה). ^(צ)וְאִפְּלוּ לַחֲתוּךְ בּוֹ דְּבַר חֲרִיף כְּמוֹ צִנּוֹן, סָגִי בְּהֶכִי. וְלִהְיוֹתָם צוֹ בְּקִיעוֹת, לֹא גָרַע מִשָּׁאֵר כְּלֵי שְׁנוֹהֲגִין לְהַגְעִיל ^(נא)לְפָנָיו לְלוֹנֵן (סִבְרַת הָרֵב בְּדִבְרֵי הָאֶרֶץ) כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר. ^(צב)וְאִם יֵישׁ בָּהּ גּוֹמוֹת ^(צג)(או) שְׁרוּצָה לַחֲתוּךְ בָּהּ חֲמִין אוֹ ^(צד)לְשֹׁחַט בָּהּ, מְלַבְּנָה ^(צה)אוֹ מִשְׁחִיזָה

~~~ דעה ברורה ~~~

^(פו) **אם אין בה גומות נועצה.** ולא מספיק להכשיר את הסכין בניקוי רגיל, אלא הוא טעון ניקוי מיוחד הנקרא נעיצה, מפני אותו איסור הקרוש על פני הסכין מחמת החיתוך.

^(פי) **נועצה.** וכן אם רוצה מנקה עם צמר פלדה (steel wool), כיון שענינו רואות שלא נשאר בהם כל שמנונית לאחר נקיון עם הצמר פלדה (אולם בתבואות שור סי' י סעיף ז, דרכי תשובה סי' צו סקפ"ה בשם המנחת כהן שישנו שומן שנקרש אף אם אינו ניכר. ונראה שהכל לפי הענין).

^(פח) **עשרה פעמים.** ולא פחות (פר"ח סק"ז). ויש אומרים שלש פעמים, ורק לכתחילה צריך עשרה פעמים, ובדיעבד אם נעץ משלשה פעמים עד עשרה פעמים אם אפשר לקלוף יקלוף ואם אי אפשר אינו צריך שישים (פרי תאר סק"א).

^(פט) **בקרקע קשה.** וכיון שצריך קרקע קשה ולא רכה ולא קשה יותר מדאי, ולא אבן ולא אפר, אם כן כמעט אין במציאות שיכשירו בנעיצה, שהרי אנו לא יודעים איזה קרקע נחשבת לקרקע קשה (תבואות שור סי' י סקט"ז).

^(צ) **ואפילו לחתוך בו דבר חריף כמו צנן סגי בהכי.** וכן פסקו הש"ך (סק"ט) והגר"א (סקכ"ב) וטעמם כיון שהנעיצה מסירה את קליפת הסכין מותר להשתמש בו אפילו רותח (וכמבואר בש"ך ופרישה בסי' י סק"ד). ולדעת הב"ח (סי' י בקונטרס אחרון ד"ה שחט) והט"ז (שם סק"ו) והפר"ח (שם סק"ה) אין הנעיצה מפלטת כלום אלא מנקה את שמנונית הסכין. אבל התבואות שור פירש שהנעיצה אינה מקלפת כלום ורק מנקה את השמנונית שעל הסכין וגם מפליטה קצת מהבלוע על פני הסכין, לכן היא מועילה לחתוך בו דבר חריף, אבל אין מועילה הנעיצה להתיר לחתוך בה דבר חם (תבואות שור סי' י סק"י, לתרץ הסתירה שכאן כתב שדבר חריף אינו בולע מגוף הסכין ובסי' צו סעיף א פסק שבולע מגוף הסכין. וכן משמע שנקט הפרמ"ג סי' י משבצות זהב סק"ו שהביאו לפסק). ואין דעת הפוסקים כן, ואין לסמוך על נעיצה לדבר חריף, ורק אתרוג מותר לחתוך בו אחר הנעיצה ולא צנן ושאר דבר חריף. ולכן יש לבעל נפש לחוש ולא לאכול צנן ושאר דברים חריפין בסכין טריפה על ידי נעיצה עשרה פעמים (תבואות שור שם, ובבכור שור חולין קיא. והביאו הפתחי תשובה סק"ט, אבני צדק סק"ד).

^(צא) **אפילו לצונן.** לשיטת הרמ"א שחוששים אפילו לשימוש אחד בכלי, אבל לשיטת המחבר שהולכים אחר רוב תשמיש הכלי אם כן לא צריך להגעיל. ^(צב) **ואם יש בה גומות, או שרוצה לחתוך בו חמין.** כך צריך לומר ולא כספרים שכתבו אם יש בה גומות שרוצה לחתוך בו חמין (פרי חדש סק"ח) פירוש: אם יש בה גומות ורוצה לחתוך בה אפילו צונן, או אפילו אין לה גומות ורוצה לחתוך בה חמין. ^(צג) **או שרוצה לחתוך בה חמין וכו' מלבנה או משחזה.** פירוש: או סכין שבלעה איסור אם ירצה לחתוך בה חמין אפילו שאין בה גומות צריך להכשירה בליבון או בהשחזה

בְּמִשְׁחָזוֹת שֶׁל נִפְחִים הַיָּטֵב עַל פְּנֵי בִלָּה. הַגֵּה: וַיֵּץ אֲוִמְרִים דְּהִשְׁחָזָה מְהֵנִי רַק לְחַתָּךְ צֶה
 לֹא, ^(צ)אֲבָל לֹא לְעֵנִין חֲמִין (בֵּית יוֹסֵף בָּשָׂם פּוֹסְקִים) ; ^(צז)וְהִכִּי נָהוּג לְכַתְּחִלָּה. וְאִם לֹא יוֹכֵל לְכַנֵּן
 הַסִּפִּין הַיָּטֵב, מִשּׁוֹם הַקָּפָא, יִלְכְּנֶנּוּ וַיִּגְעִילוּ אַחֵר כֶּךָ (חֲרָף). וּמֵיחֲרָם אִם לִכְנֹס וְלֹא הִגְעִילוּ, אֲפֹלוּ יֵץ
 בֹּ גֻמּוֹת; אִם אִם הִגְעִילוּ וְלֹא לִכְנֹס וְאִין בֹּ גֻמּוֹת וְחֲתָף בֹּ מֵאֲכָל חֶסֶם, ^(צח)לֹא נֶאֱסָר, אֲפֹלוּ הַסִּפִּין
 בֹּ יוֹמוֹ. וְאִם הִשְׁחִיזוּ בְּמִשְׁחָזוֹת הַיָּטֵב בְּכָל מְקוֹם, וְהִגְעִילוּ אַחֵר כֶּךָ, ^(צט)מְהֵנִי אֲפֹלוּ ^(ק)לְכַתְּחִלָּה,
 כְּמוֹ לִכְנֹס (מְרַדְּכִי פ"ב דְּעֵבֹדֶת פּוֹקְדִים וְחֲרָף), אִם יוֹכֵל ^(קא)לְנִקּוֹת הַגֻּמּוֹת שְׁצוּ^(קב).

~~~ דעה ברורה ~~~

כִּיּוֹן שֶׁהַסִּכִּין בִּלְע אִיסוּר, אֲבָל סִכִּין שֶׁבִּלְעָה חֲמֵץ שֶׁנִּחְשַׁב שֶׁבִּלְעָה דְּבַר הֵיטֵר (למחבר)
 הַכְּשִׁירוּ לְחַתוֹךְ בּוֹ חֲמִין בִּהְגַּעֲלָה (א"ח ס' תנא סעיף ג) וְאִפִּילוּ שֶׁהַמַּחְבֵּר פּוֹסֵק (שם סעיף ו)
 שֶׁהוֹלְכִים אַחֵר רֹב תִּשְׁמִישׁ הַכִּלִּי, מְכַל מְקוֹם צִרִיךְ לִלְבֹּן אֶת הַכִּלִּי אִם רוּצָה לְהַשְׁתַּמֵּשׁ
 בּוֹ בְּרוּתָח, כִּי רַק בַּחֲמֵץ שֶׁהַבְּלִיעוֹת הֵם הֵיטֵר הַקִּילוּ בִּהְגַּעֲלָה וְלֹא בְּכָלִי שֶׁבִּלְע אִיסוּר.
 וְעוֹד שֶׁדֶּרֶךְ הַגּוֹי לְתַקֵּן בַּסִּכִּין פְּתִילָה שֶׁל חֵלֶב שֶׁבֹּלַע בָּאֵשׁ (גְּלִיּוֹן מֵהַר"א)
^(צד)לִשְׁחוֹט בָּהּ, מַלְבְּנָה אוֹ מִשְׁחִיזָה. לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל בְּדִיעֵבֵד אִם נִעְצָה וּשְׁחַט בָּהּ אִינוֹ
 אוֹסֵר (בְּאֵר הַגּוֹלָה סק"כ, וְלֹכֵן אִין סְתִירָה מִדְּבַרִּי הַמַּחְבֵּר כֹּאן שֶׁכֵּתֵב מַלְבְּנָה אוֹ מִשְׁחִיזָה, וּבִסְמִין י' כֵּתֵב שֶׁלִּשְׁחוֹט בָּהּ הַכְּשִׁירָה
 בְּנִיעִיצָה).
^(צה)אוֹ מִשְׁחִיזָה. פִּירוּשׁ: אוֹ מִשְׁחִיזָה עַד שִׁיחְלִיק אֶת הַכִּלִּי וְיִשְׁאָר כִּלִּי בְּלִי גֻמּוֹת (פְּרִי
 תַאֲר סק"ב). וְיֵשׁ מִפְּרָשִׁים: אוֹ מִשְׁחִיזָה כְּשֶׁהַסִּכִּין בְּלִי גֻמּוֹת וְרוּצָה לִשְׁחוֹט אוֹ לְחַתוֹךְ בָּהּ
 חֲמִין, אֲבָל סִכִּין שִׁישׁ בָּהּ גֻּמּוֹת מֵה יוֹעִיל הַהִשְׁחָזָה לְעוֹמֵק הַגֻּמּוֹת (תְּבוּאוֹת שו"ר ס' י סעיף ד,
 בֵּית דּוֹד ס' סג) וְצִרִיךְ לִיבּוֹן בְּמִקּוֹם הַגֻּמּוֹת, חוּץ מִבְּגֻמּוֹת שְׁבִידִית שֶׁאִינוֹ צִרִיךְ לִלְבֹּן
 (תְּבוּאוֹת שו"ר שם).
^(צו)אֲבָל לֹא לְעֵנִין חֲמִין. וְאִם רוּצָה לֵאכּוֹל בָּהּ חֲמִין אִינוֹ יוֹכֵל לְהַשְׁחִיזָה אִלָּא לִלְבְּנָה אוֹ
 לְהַגְעִילָה.
^(צז)וְהִכִּי נָהוּג לְכַתְּחִלָּה. אֲבָל בְּדִיעֵבֵד אִם נִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּרוּתָח אַחֵר הַהִשְׁחָזָה אִפִּילוּ הוּא
 בֹּ יוֹמוֹ מוֹתֵר כְּמוֹ אַחֵר הַגַּעֲלָה (ש"ך סק"כ).
^(צח)לֹא נֶאֱסָר. כִּי הָעֵיקָר לְהַלְכָה שֶׁהַגַּעֲלָה מוֹעִילָה וְאִין צִרִיךְ לִיבּוֹן אִלָּא אוֹתָן
 שֶׁתִּשְׁמִישֵׁן עַל יְדֵי הָאוֹר כְּמוֹ סִכִּינִים גְּדוֹלִים יוֹתֵר מִדְּאִי שְׁצוֹלִין עֲלֵיהֶם בִּקְבַע (הַגַּר"א
 סק"א).
^(צט)מֵהֵנִי אִפִּילוּ לְכַתְּחִלָּה כְּמוֹ לִיבּוֹן. כִּיּוֹן שֶׁעָשָׂה שְׁתֵּי פְעוּלוֹת הַשְׁחִיזוֹ וְאַחֵר כֶּךָ לִיבְנוֹ.
^(ק)לְכַתְּחִלָּה כְּמוֹ לִיבּוֹן. וּבִמְקוֹמוֹת שֶׁאִין דֶּרֶךְ לְצִלּוֹת בִּשְׂר עַל הָאֵשׁ אִין צִרִיךְ סִכִּין
 שֶׁנִּטְרָף לִיבּוֹן וְדִי לוֹ בִּהְגַּעֲלָה, וְרַק בְּסִכִּינִים שֶׁמִּשְׁתַּמְשִׁים בָּהֶם בְּעוֹדֵם עַל הָאֵשׁ צִרִיךְ
 לִלְבְּנָם אוֹ לְהַשְׁחִיזָם וְלְהַגְעִילָם, וּבְסִכִּינִים קְטָנִים שֶׁעַל פִּי רֹב לֹא מִשְׁתַּמְשִׁים בָּהֶם עַל
 הָאֵשׁ רַק לְמִרְחַת דְּבַרִּי חֵלֶב וְכְדוּמָה דִּי לָהֶם בִּהְגַּעֲלָה (עֵרוֹךְ הַשּׁוֹלְחָן אוֹת לֵב).
^(קא)לְנִקּוֹת הַגֻּמּוֹת שְׁבוּ. וְכֵן צִרִיךְ לְנִקּוֹת אֶת הַיְּדִיוֹת שֶׁל הַכִּלִּי וְלִלְבֹּן מְקוֹם הַגֻּמּוֹת
 (כִּנְסֵת הַגְּדוּלָה הַגְּהוֹת הַטּוֹר אוֹת קג). וְהֵנָּה בְּזַבְחֵי צִדֵּק בִּיָּאֵר אֶת כָּל סוּגֵי הַסִּכִּינִים וְהַכְּשִׁרָם: א.
 קֵת שֶׁעָשׂוּהָ וַיִּצּוּקָה עִם הַסִּכִּין יַחַד, דִּינָה שִׁיגְעִיל אֶת הַקֵּת עִם הַסִּכִּין בְּמִים רוֹתְחִים.

~~~ דעה ברורה ~~~

ב. שכל הסכין כולל הקת ממתכת אחת, אלא שבשני צידי הקת יש שני חתיכות עצים, ולא מועיל להם הגעלה מפני החריצים. ג. שהסכין לבדה והקת לבדה והסכין נכנס בקת ומודבק שם, ולא מועיל לו הגעלה כי הוא חושש שהסכין יתקלקל [ובזמנינו שיש סוגי דבק חזק מאוד נראה שיועיל להם הגעלה]. ד. שהסכין לבדה והקת לבדה והסכין נכנס בקת בחוזק וכל הנקב מתמלא מברזל הסכין, ומועיל לו הגעלה כיון שאין בה גומות ואי אפשר להסיר את הסכין משם, ואפילו אם הקת עשוי מעצם מועיל לו

הגעלה (זבחי צדק ס"ק לד-מ).

בירור הלכה: כתב הלבוש, אם הגעיל שתי כלים בני יומן או יותר במים שלא היה בהן שישים כנגד שניהם אבל היה שישים כנגד אחד מהם, אם הגעילן בבת אחת ודאי שלא עלתה להם הגעלה, שהרי לא היה שישים כנגד שניהם. ואם הגעילן בזה אחר זה יש אומרים שעלתה להם הגעלה, שהרי מיד כשהכשיר את הראשון כבר נתבטל טעם האיסור במים קודם שהגעיל השני, וכשבא להגעיל את השני הוא מגעיל במים מותרים. ויש אוסרים גם בזה לפי שחוזר האיסור וניעור ואוסר גם את השני, עד כאן. ודעת הש"ך (סק"ב) שהמים נאסרו והכלים שיחזור ויכשיר בהם יאסרו מהמים, שהרי המים כבר נאסרו, ואנו פוסקים שאיסורו של טעם שוה לעיקר האיסור, וגם אנו פוסקים שאיסור חוזר וניעור, אם כן כיון שהמים מדינא כבר נאסרו גם הכלים יאסרו. ולכן צריך שישים כנגד כל כלי וכלי. וכל זה כששני הכלים בלועים מאיסור אחד אבל כשהם בלועים משני איסורים אחד מחלב ואחד מדם לא (חידושי חתם סופר סק"ט).

שלחן ערוך

סימן קיד – דיני שכר ושאר משקין של עובד כוכבים, וכו' י"ב סעיפים

א כל שכר של עובד כוכבים, אחד שכר של תמרים או של תאנים או של שעורים ^(א) או של תבואה או של דבש, ^(ב) אסור ^(ג) משום חתנות. ואינו אסור ^(ד) אלא במקום מכירתו, ^(ה) אבל אם הביא השכר לביתו ושותהו שם, מותר, ^(ו) שעקר הגזירה שמה יסעד אצלו. ולא אסרו אלא בשקובע עצמו לשתות בדרך.

~~~ דעה ברורה ~~~

- (א) כל שכר של עובד כוכבים.** אפילו במקום שאין לחוש ליין נסך.
- (ב) או של תבואה.** וכל מין תבואה בכלל בין של חיטים ובין של שעורים (ש"ך סק"ג).
- (ג) תבואה.** ואין בזה איסור משום בישולי עובדי כוכבים, כי כמו שהתבואה בטלה למים של השיכר לענין שמברכים על השכר שהכל נהיה בדברו, כמו כן היא בטלה לענין איסור בישול עובדי כוכבים (ט"ז סק"א וש"ך סק"א מתוספות) ועוד שאינו עולה על שולחן מלכים (ש"ך שם).
- (ד) דבש.** וכן מי דבש של דבורים (ב"ח אות א, זבחי צדק סק"א).
- (ה) אסור משום חתנות.** מגזירת שמונה עשר דבר שגזרו בעלית בית חנניא, כמבואר בפרק שני דשבת. וטעם הגזירה היה כדי להתרחק מהגויים עד שלא יתערבו בהן ישראל ויבאו לידי חתנות.
- (ו) משום חתנות.** וכיון שנאסר משום חתנות חל הגזירה על כל הגויים אפילו על גוי שאין לו בנים ואין חשש שיתחתנו עמו (כמו שכבר נתבאר ברמ"א סימן קיב סעיף א. וראה בפירוש המשניות להרמב"ם בעבודה זרה שכתב: רוב דברים אלו כגון הפת והשלקות וכיוצא בהן כולם נאסרו כדי שנתרחק מהם ולא נתערב עמהם כדי שלא נמשך בהתערבנו עמהם לשלוח יד במה שהוא אסור וזה ענין אמרם משום חתנות).
- (ז) אלא במקום מכירתו.** ורק בפת החמירו ביותר כי על הלחם יחיה האדם, ועושה קירוב יותר ולכן גם צריך ריחוק יותר. והר"ן כתב לפי שהפת הוא מאפה נשים לכן יש בו יותר חשש חתנות (ט"ז סק"ב).
- (ח) במקום מכירתו.** אבל פתח החנות אינו מקום מכירתו ומותר לשתות שם (פר"ח סק"ג).
- וכפי שהסביר במשגב לך בחידושי שו"ע יו"ד סי' קיד עמוד רטז שכן דייק הפר"ח מהמחבר. ויש אוסרים לשתות בפתח החנות (זבחי צדק סק"ג שכן משמע מלשון המחבר שכתב אם הביא השכר לביתו, הרי שצריך שיוציא את השכר מהחנות).
- (ט) אבל אם הביא השכר לביתו.** וביתו לאו דוקא אלא כל שהוציאו מפתח החנות לשוק נחשב כביתו, ומה שכתב לביתו זה כי דרך בני אדם להביא לביתם (שולחן גבוה סק"ו).
- (י) שעיקר הגזירה שמה יסעד אצלו.** שהרי השיכר עצמו אפילו אם הוא כשר גזרו בו, ולא גזרו אלא כי חששו שעל ידי שישתה שכר שלהם יבוא לסעוד עמהם ולאכול מבישולי הגויים, ועל ידי שיאכל עמם יבוא בסופו של דבר להתחתן עמהם, ולכן מספיק שגזרו שלא ישתה בביתו של הגוי אבל בביתו של ישראל מותר (מה שאין כן בישולי עובדי כוכבים גם בביתו של ישראל אסור, שבעצם הדבר שאוכל מה שבישל הגוי יש קירוב דעת וחשש שיתערבו עמהם).

שלחן ערוך

ט

שְׂאֵדָם קוֹבֵעַ בְּשִׁתְיָהּ, אֲכָל אִם נִכְנָם בְּבֵית הָעוֹבֵד בּוֹכָבִים וְשִׁתָּהּ ^(א)דֶּרֶךְ עֲרָאִי בְּאֶקְרָאִי, מִתֵּר. ^(ב)וְכֵן מִי שֶׁלֶן בְּבֵית הָעוֹבֵד בּוֹכָבִים, חָשׁוּב בְּבֵיתוֹ, ^(ג)וּמִתֵּר לְשִׁלַּח בְּעִיר לְקִנּוֹת שֶׁכָּר מִהָעוֹבֵד בּוֹכָבִים. הִגָּה: ^(ט)וְיֵשׁ מִתִּירֵין ^(ט)בְּשֶׁכָּר שֶׁל ^(י)דָּבָשׁ וְתַבּוּאָה (מִקְדָּשִׁי בָּשָׂם רִאשִׁי וְכִי בָּשָׂם תּוֹסֵפּוֹת וְהִרְבֵּה מִן הָאֲחֵרוֹנִים וְאֵלֶּכָּה פֶּלֶם וְאִוִּיָּה כָּלֵל מִ"ג ד"ו וְסָמ"ק דף קי"ג), ^(ט)וְכֵן נוֹהֲגִין לְהַקְלֵל בְּמַדְיָנוֹת אֵלֶּם. בְּמָקוֹם שֶׁיִּשְׂרָאֵל נוֹהֲגִין קָלָא בִּיּוֹן שֶׁל עוֹבֵד

~~~ דעה ברורה ~~~

^(יא) דרך ארעי באקראי. פירוש שצריך שתי תנאים שיהיה דרך ארעי שלא בדרך קביעות, וגם באקראי שלא יהיה רגיל בכך (פר"ח סק"ד).
^(יב) מותר. כי בזה לא יבוא לידי קירוב דעת וחתנות.
^(יג) וכן מי שלן בבית העובד כוכבים חשוב כביתו. ודוקא לן אבל מי שזימנו הגוי לביתו אסור לשתות שם (זבחי צדק סק"ו שכן משמע מהכנסת הגדולה הגהת בית יוסף אות י').
^(יד) ומותר לשלוח בעיר לקנות שכר. ולהביאו לבית העובד כוכבים שהוא לן שם ולשתותו שם, כי עכשיו הבית ההוא נחשב כביתו. ולא רק אם הלך לבד לקנות מותר לשתותו שם אלא אפילו אם הגוי בעל האכסניה נותן לו שכר מותר לשתותו משום איבה (ש"ך סק"ב) אבל לקנותו מבעל הבית אסור (שלחן גבוה סק"ח).
^(טו) ויש מתירין בשכר של דבש ותבואה. כי סתם שכר שבש"ס הוא שכר תמרים, ואם כן כשאסרו שיכר רק מתמרים אסרו ולא מדברים אחרים (בית דוד [ביסטריץ] ד"ה הגה).
^(טז) בשכר של דבש ותבואה. והפר"ח (סק"ה) תמה שלדעה זו לא רק של דבש ותבואה מותר אלא כל שכר שאינו של תמרים מותר.
^(יז) דבש. וכל שכן משקה יי"ש שהוא משקה פשוט מאוד ואין בו קירוב הדעת (ערוך

השולחן אות יא).

^(יח) ותבואה. וכן המשקאות היקרים כמו רא"ם ופארטע"ר וקאניא"ק, אפילו שבודאי יש בהם קירוב דעת מכל מקום כיון שהם יקרים ואינם מצויים מפני היוקר נחשב כיון תפוחים ויין רימונים שלא גזרו בהם מפני יוקר מציאותן, ומותר לשתותם בביתו של הגוי (ערוך השולחן אות יא).

^(יט) וכן נוהגים להקל. לשתותם כשהוא לבדו בביתו של הגוי, אבל השותה בבתי משתאות של גויים והקובע עצמו לשתות שם הוא בכלל הריקים והפוחזים, ומתקנת הקהילות שלא יכונה בשם רב וחבר ולא יהיה לו שום מינוי בקהילה (סמ"ע בקונטרס והביאו בית לחם יהודה סק"א) והמקיל בשכר של תבואה עובר על דברי חכמים וראוי לגערה שכל מין שכר אסור. אבל משקין של שאר פירות מותרים. ולפי זה מותר לשתות קפה בבית הגוי כי אינו עולה על שולחן מלכים ללפת בו את הפת, ועוד שכמו שאבקת הקפה בטלה למים לגבי ברכה כמו כן היא בטלה לגבי בישול עכו"ם, ולא רק בחנות שמוכרים שם את שתית הקפה מותר לשתותו אלא אפילו בבית הגוי ממש ובמקום

קביעות (פר"ח סק"ו, ואפילו שמקצת בני אדם טובלים בו את הפת אין הרוב עושים כן, שאילת יעב"ץ ח"ב סי' קמב, בית לחם יהודה סק"ב, בית דוד [ביסטריץ] סעיף א, ועיין שו"ת באר עשק סי' קה שכתב הרבה טעמים להתיר. ושכן כתב הרדב"ז ח"ג סי' תרלז ותורת חיים דף נט ע"א, ובחידושי חתם סופר למסכת ע"ז לא: כתב בדיון קפה שהוא ודאי מותר כי גרעיני הקפה אינם

שלחן ערוך

בוכבים, אף השכר אסור. ג יין תפוחים ויין רמונים (כב) וְכִי־צֵא בָּהֶן, מִתֵּר לְשִׁתּוֹתָו (כד) בְּכָל מָקוֹם, (כה) וְדִבֶּכֶר שְׂאִינוֹ מִצּוֹי (כו) לֹא גָזְרוּ עָלָיו. ד (כח) כָּל אֱלֹו

דעה ברורה ~~~

נימוחים במים ואין בזה אלא טעם בלבד. ונראה לי שהחתם סופר דיבר בקפה חול [קפה טורקי] שאבקה הקפה נשארת בכוס למטה אבל בקפה מגורען או נמס שנימוחים לא כתב להתיר. ובזבחי צדק סק"ט כתב שכן נהגו במדינתו ששותים הקפה בבית הגוים ואין פוצה פה ומצפצף) ומה שקפה עם חלב עולה על שלחן מלכים, אינו אוסר, כי בחלב אין איסור בישול עכו"ם כי הוא נאכל כמו שהוא חי (דעת תורה סי' קיג).

ורבים חלקו על הפרי חדש ולדעתם רק בשיכר התירו כי אינו עולה על שולחן מלכים או כי אין דרך הגוי להזמין עליו ואם כן לא שייך בו כל כך איסור חתנות, אבל קפה עינינו רואות שעולה על שולחן מלכים ומזמינים לשתות כוס קפה (לדעה זו אין צריך שהעולה על שולחן מלכים יהיה ללפת בו את הפת, כמבואר בסימן קיג, ובדעה ברורה שם), ולכן ראוי לכל בעל נפש שלא לשתות קפה או תה בבית הגוי (פתחי תשובה סק"ב משו"ת פנים מאירות ח"ב סי' סב, שו"ת בית דוד י"ד סי' נד, שו"ת בעי חיי [מהכנסת הגדולה] סי' קנה, חקרי לב י"ד סי' קטו, שו"ת נודע ביהודה י"ד סי' לו, והפרי תאר, וחכמת אדם כלל סו אות א [ועיין בהמשך], ערוך השולחן סק"ז, מסגרת השולחן בתחילת סי' קיג).

ובסימן קיג סעיף ב הבאנו שהאר"י הק' היה אוסר שתיית קפה שבישלו גוי (כנסת הגדולה הגהת בית יוסף סי' קיג אות יז. ונחלקו הפוסקים האם האר"י הק' אסרו לכל העולם כמבואר בנגיד מצוה, או רק שעצמו החמיר כמבואר בספר בני חיי הגהת הטור סי' קיג אות א. והחיד"א בשיורי ברכה שם סק"ב דעתו להחמיר) ולכן יש להחמיר, אם לא ביום שבת קודש שאין מצוי של ישראל (מזמור לדוד סי' קיג). ובכוסות של הגוי בזמנינו אסור לשתות כי יש חשש ששתו בו קפה עם חלב שחלבו גוי (גליון מהרש"א שם). ולקנות פולי [גרעיני] קפה קלוי שגוי עשה את הקלייה יש מי שאוסר ולא יועיל מה שישאל מבשלם אחר כך במים, כי איסור שבהם להיכן הלך (שדי חמד אסיפת דינים סי' א) ויש מי שהתיר כיון שפולי הקפה אינם עולים על שלחן מלכים וגם לא מלפתים בהם את הפת (דרכי תשובה סי' קיג סקמ"ט).

וגם למתירים יש להיזהר שלא ישתה אדם אפילו דבר היתר גמור במסיבה של גוי או בכלי הגוי, ורק אם היה רוב המסיבה ישראל מותר (הרמב"ם מאכלות אסורות פט"ז) ואפילו מחצה על מחצה יש לאסור (פ"ח). וכשיושב שם הרי הוא במושב לצים (ערוך לחם למהריק"ש). וכתב החכמת אדם (כלל סו אות יד) שאפילו שעל פי הדין מותר לשתות קפה ושוקולד [קקאו] בבית הגוי, מכל מקום בזמן הזה שעל ידי זה באו לכמה קילקולים רחמנא ליצלן, על כל מי שיש לו ריח תורה ירחיק מזה מלכנוס לבתייהם לשתות איזה משקה שיהיה.

(ב) במדינות אלו. אבל בני ספרד מחמירים כמחבר וכל מין שכר אסור (פ"ח סק"ו).

(כא) אף השכר אסור. פירוש: שגזרו שלא לקנות שכר מישראל החשוד על יין נסך שמא יבוא לקנות ממנו יין שלהם, אבל משל גוי מותר (ב"ח, שו"ת סק"ד, פ"ח סק"ז) והטורי זהב (סק"ג) כתב שאינו מסתבר, ומדובר בבית הגוי, ואסרו חכמים לקנות מהגוי שיכר במקומות שהם יודעים שיש איסור יין נסך רק שאינם מקפידים ומקילים באיסור, כדי שיחשבו שאם השכר אסור כל שכן שיש לאסור את היין ושוב לא יקילו, אבל במקומות שנהגו היתר גמור והם לא יודעים כלל שיש איסור יין נסך מה יועיל אם נגזור על השיכר,

שלחן ערוך

יא

הַפִּיּוּשִׁים, וְכֵן הַחֲמִין שֶׁל יֶשֶׁכָּר, אָסוּר לְקַנּוֹתוֹ מֵהֶם ^(כט)אִם דְּמִיהֶם יִקְרִים מִדְּמֵי הַיֵּין, שְׁאֵנָה חוֹשְׁשִׁים שְׁפָא עָרֵב בָּהֶן יֵין עַד שְׁאִין ^(ל)ס' לְבָטֹל (מְקַדְּכִי בָּשָׂם רֹאשִׁי"ה). בְּפֹה

~~~ דעה ברורה ~~~

הרי אפילו אם נאסור את השיכר הם לא יבינו שמכל שכן שיש לאסור את היין, שהרי הם מחשיבים את היין להיתר גמור, ולכן לא גזרו במקומות הללו על השכר, ומותר לקנות שם שיכר בין מישראל ובין מגוי ^(ט"ז סק"ג).

^(כב) **השכר.** שאין בו חשש יין נסך ^(פרי תאר סק"ג), כי כשיש חשש יין נסך בכל מקום אסור. ופירוש זה אינו כפי שפירש ביפה ללב ח"ג אות ב שהשכר היינו יין שרף שנקרא שיכר ועושין אותו מיין נסך ואפילו שאינו רק זיעה של היין נסך אסור.

^(כג) **וכיוצא בהן.** כמיץ תפוזים ואשכוליות וכדומה. חוץ מיין צימוקין שנחשב כיון ומתנסך ^(רמב"ם מאכלות אסורות פ"ז ה"א).

^(כד) **בכל מקום.** בינו לבין עצמו שלא במסיבה של גויים אבל במסיבה של גויים שקבעו לשתות אסור, וכן כל המשקאות אסור לשתות במסיבה שלהם ^(פרי תאר סק"א ופר"ח סק"ו מדברי הרמב"ם שם, והובא בסעיף א).

^(כה) **דבר שאינו מצוי לא גזרו עליו.** פירוש: שכל משקה שלא היו רגילים בו בזמן חז"ל לא גזרו עליו ואפילו אם בזמן מהזמנים או במקום מהמקומות יהיה המשקה מצוי בו הרבה מותר לשתותו כיון שלא היה הדבר רגיל בזמן חז"ל ולא גזרו עליו ^(פרי חדש סק"א) ויש מי שאומר שדבר שאינו מצוי לא גזרו עליו והמשקים הללו אינם מצויים ואפילו אם לפעמים יהיו מצויים מכל מקום אינו רגיל להיות מצוי ^(פרי תאר סק"ג).

^(כו) **לא גזרו עליו.** כי משתית דבר שאינו מצוי לא יבואו להגרר אחריהם ולהתחתן עמם ^(שלחן גבוה סק"ג).

^(כז) **עליו.** ואם כן מותר לשתות בזמנינו מיץ תפוזים [כשר] בבית הגוי, ובפרט שאינו משקה שמביא לידי קירוב הדעת. ורק במסיבתם אסור.

^(כח) **כל אלו המשקין.** הנזכרים אפילו יין תפוחים ורימונים ^(ש"ך סק"ה).

^(כט) **אם דמיהן יקרים מדמי היין.** וכן אפילו אם היין ביוקר אלא שהוא משובח בהם ביותר אסור לשתותם בגלל היין שנתערב בהם ^(ש"ך סק"ו). וכן אפילו אם הם נמכרים באותו מחיר ואין לגוי שום ריוח בחילוף הביא הפר"ח ^(סי' קיח סק"ו) בשם המהרי"ט להחמיר, והוא עצמו נחלק עליו ופסק להקל ^(וכן הוא בישועות יעקב סק"א כשהחשש האם עירב סתם יינן, אבל כשהחשש האם עירב שאר איסורי תורה יש לחוש לתערובת אפילו בשוה בשוה ואינו מרויח כלום כל שאינו מפסיד).

^(ל) **שישים לבטלו.** ולטורי זהב ^(סק"ד) אפילו אם יש במשקים רק ששה פעמים יותר מהיין כבר בטל טעמו של היין. כי כמו שבטל טעם היין ביותר מששה חלקי מים כמו כן מתבטל טעם היין ביותר מששה חלקי שאר משקין ^(וכן הוא דעת הפר"ח סק"י, בית הלל סק"א, בית לחם יהודה סק"ד, חידושי חתם סופר סק"א). ונחלק עליו הנקודות הכסף שרק במים בטל טעם היין ביותר מששה אבל בשאר משקים אינו בטל עד שיהיה בהם שישים כנגד היין. וכן כתב המגן אברהם ^(סי' רד סקט"ו והובא בפתחי תשובה סק"ב) וסיים מכל מקום ביינות שלנו שהם חלשים ודאי בטל היין ^(ומה שהעתיק בפתחי תשובה ומכל מקום מסיק שם דביינות של ישראל ודאי בטל בששים).

דְּבָרִים אֲמֹרִים, פְּשָׁמוֹכָרִים בְּחִנּוּת; אֲכָל אִם רוּאָה שְׁמוּצִיָּאִים אוֹתוֹ מִהֶחֱבִית, מִתֵּר, וְלֹא חִישִׁינָן שְׁמָא עֵרֵב בּוֹ יוֹן, שְׁאִם הָיָה מְעָרֵב יוֹן בְּחִבִּית ^(לא) הָיָה מִתְקַלְקֵל. הִנֵּה: וְאֵף עַל פִּי שְׁרָגִילִים לְמַשַּׁח הַיּוֹדוֹת וְהַפְּלִים בְּשָׁמֶן חֲזִיר, ^(לב) יֵאֵין לְחוּשׁ, ^(לג) דְּהוּי נְחִינֵת טַעַם ^(לד) לְפָגַם, ^(לה) גַּם צִטֹּל צֵס' (אֶרֶץ פֶּלֶל מִ'ד' וּבְמִקְדָּכִי פִחִ' מו) ; גַּם יֵאֵין לְחוּשׁ אִם נִתְּנוּ מִשְׁקִין

~~~ דעה ברורה ~~~

אין הסבר לדברים אלו וכנראה שגיאית המעתיק וצריך לומר ביינות שלנו בטל בששה, פתח הבית סעיף ד, ש"ת שבט הלוי ח"ו יר"ד סי' קח על סעיף ד).

^(לא) **היה מתקלקל.** אבל בחנות לא היה מתקלקל כיון שהוא זמן מועט ^(ט"ז סק"ה).
^(לב) **אין לחוש.** ודוקא אחר שבדק חזק וראה שאינו רואה שומן דבוק עליו, כי אם נשאר אפילו רושם שומן יש לאסור ^(פרי תאר סק"ה) כי דרך השומן שהוא צף למעלה ואינו מתערב ^(זבחי צדק סק"ח).

^(לג) **דהוי נתינת טעם לפגם, גם בטל בשישים.** פירוש: אפילו אם ודאי שבאותו יום משחו את החבית בשומן ומיד לאחר מכן מילאו בו משקה, ואם כן אי אפשר להתיר מכוח סתם כלי של גוי אינו בן יומו, מכל מקום המשקה או המאכל שבחבית מותר, כיון ששומן חזיר נותן במשקה טעם פגום. ואפילו אם ידענו שבמאכל זה השומן נותן טעם לשבח והוא בן יומו מכל מקום יש להתירו כיון שיש במשקה ובמאכל שבחבית שישים כנגד מריחת השומן שבחבית והשומן בטל בשישים ^{(ש"ת טוב טם ודעת תליתאה מאכלי עכ"ם סי' יב. ולפי זה אפילו שיש מי שאומר [דברי יוסף סי' תשצד ד"ה בהגה] ששומן חזיר רק בשיכר נותן טעם לפגם, אבל בדברים אחרים או בתערובת שומנים אחרים יתכן שנותן טעם לשבח. מכל מקום הרמ"א התיר בכל עניין). ולפי זה כל דברי הרמ"א כשודאי בן יומו ואפילו כן מתירים וכל שכן כשרק חוששים האם מרחו שומן שיש להתיר כי אפילו אם מרחו אולי לא מלאו הכלים באותו יום וסתם כלים של גויים אינם בני יומן, וכיון שנעשה כבר ביד גוי נחשב דיעבד ^(ש"ת טוב טעם ודעת שם).}

ובתשובות הרדב"ז ^(סי' תקמז [ח"ג סי' תתקעב] כתב שנחשב כמבטל איסור לכתחילה כשקונה מהגוי).
^(לד) **לפגם.** ולכן גם פירות שמנקים אותם בסבון שאינו כשר מותרים, כי טעם הסבון הוא נותן טעם לפגם והוא מועט, ולא משהה אותו על הפרי רק מעביר עמו את הלכלוך ^(פתחי תשובה סק"ג משאילת יעב"ץ ח"א סי' קנז).

^(לה) **גם בטל בשישים.** כאן כתב הרמ"א ואף על פי שרגילים למשוח היורות והכלים בשומן חזיר אין לחוש, דהוי נתינת טעם לפגם, גם בטל בשישים. ואילו בסימן קיב סעיף ו כתב ויש מיני ניל"ש שקורין קיכלי"ך שאופין אותם על ברזלים, ומושחים הברזל בשעת אפיה בחלב או חזיר, באותן יש ליזהר ולאוסרן, וכן המנהג. וגם בסימן קיג סעיף ב כתב ומותר לאכול אפונים קלויים של עובדי כוכבים וכו' וכן נהגו בהן היתר אם לא במקום שנהגו למשוח המחבת בחלב. כי כאן בחביות השכר אפילו אם השומן נותן בהם טעם לשבח מכל מקום הכלים גדולים ויש הרבה שכר ובו שישים כנגד השומן האסור, אבל במיני ניל"ש אם השומן משביח את הבצק אין בבצק שישים כנגד השומן המרוח על הברזלים, וכן באפונים קלויים אם השומן משביחם אין

שלחן ערוך

יג

חלו בַּכִּלִּים שֶׁל יִינוּ. וְעִינֵי לְחֶמֶן ^(ל)סִימֵן חל"ז בְּמָקוֹם שֶׁנֶּהְגוּ לְתֵת דָּם אוֹ שֶׁאֵר אֲסוּר לְתוֹךְ הַמִּלֵּחַ אוֹ דִּין, אִם מִפֶּה אוֹ אֲסוּר. ה' יֵין רְפוּזִים שְׂמוּכָרִים לְרִפּוּאָה, מִתֵּר לְלַקְחוֹ מִהַתְנַהֵר אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא מִהַחֲבִית, אֵף עַל פִּי שֶׁדִּמְיוֹ יִקְרִים מִהֵינִן, ^(ל)מִשּׁוּם דְּכִיּוֹן דְּאִית בֵּיה קִפִּידָא ^(לח)לֹא מֵרַע נִפְשִׁיהּ. ^(לט)וְכֵן כָּל דְּבַר שֶׁקוֹנִים מִן הָאֵמֶן דְּלֹא מֵרַע נִפְשִׁיהּ (כ) מִשְׁמַע מִדְּבַר הָרִ"ן פּח"מ וּמִדְּבַר ר"פ בִּילַד מִדְּבַריו. וְצָרִיךְ לְהַתֵּר וְלִבְדֵּק וְלַחְקוֹר בְּשֶׁכֶר וּבְמִשְׁקָה שֶׁל דְּבִשׁ שְׁעוֹשִׂים הָעוֹבְדֵי בּוֹכְבִּים עֲבָשׁוּ, ^(מ)אִם נֹתְנִים בָּהֶם שְׂמֵרִים שֶׁל יֵין. הַגָּה: ^(מא)וְאִם

~~~ דעה ברורה ~~~

באפונים שישים כנגד המחבת ולכן נהגו לאסור (קרית חנה דוד ח"ב [למנהג"ר דוד הכהן סלקי זצ"ל

ראב"ד בעוב"י אוראן שבאלג'ריה, בצפון אפריקה, תרצ"ז] הלכות מאכלות אסורות סי' ז).

^(לו) **סימן קל"ז.** וצריך לומר סימן קל"ד כי שם בסוף הסימן נתבאר דין זה במקום שנהגו לתת דם וכו'. או צריך לומר ועיין לקמן סימן קל"ז ועיין לקמן סימן קל"ד במקום שנהגו וכו', כי בסימן קל"ז סעיף ד נתבאר דין זה של משקין בכלים של יין, ועיין לקמן סימן קל"ד ששם נתבאר במקום שנהגו לתת דם וכו' (ש"ך סק"ז).

^(לז) **משום דכיון דאית ביה קפידא לא מרע נפשיה.** פירוש: כי דבר שנעשה לרפואה מקפידים עליו מאוד שלא לשנות ולהוסיף בו דבר, כי אם יוסיף חומץ ליין רימונים התרופה לא תועיל כלל, ולכן אין לחשוש שהגוי הוסיף בו חומץ של יין (ש"ך סק"ח).

^(לח) **לא מרע נפשיה.** וספק אם דוקא כשמכר התרופה לישראל חשוב שאם היא לא תועיל יודע הדבר ויפסיד אומנותו אבל כשמוכר לישראל שאינו חשוב אינו מקלקל אומנותו כי אף אחד לא ישמע מדבריו (פרי תאר סק"ו).

^(לט) **וכן כל דבר שקונים מן האומן דלא מרע נפשיה.** ודוקא כשיש קפידא גדולה מאוד כמו תרופה שמערב בה דבר אחר ומזיפו, ואם יתברר שמכר תרופה מזויפת גם הגויים יקפידו ולא יקנו ממנו, ואז מפחד מאוד ולכן הוא נאמן באומנותו, אבל גוי סוחר שאמר על בשר שהוא כשר ודאי שאינו נאמן ואסור לקנות אצלו, כי הוא לא זי"ף דבר (מגן אברהם א"ח סי' כ סק"א). ויש אומרים שמה שאינו נאמן על בשר זה לא בגלל שחוששים שהוא משקר, אלא כי אנו חושדים אולי ישראל מכר לו בשר טריפה בחזקת כשירה, ולכן אפילו שאנו לא חושבים שהוא מזיף מכל מקום אנו לא נאמין לדיבורו שאמר שהיא כשרה, אבל לעשות זיוף אפילו זיוף קטן אינו עושה כי אינו רוצה להפסיד אומנותו (נודע ביהודה תנינא א"ח סוף סי' עב, ושו"ת בית שמואל סי' קפז-קפח, ושו"ת ברכת יוסף

אהע"ז סי' פו, ובאר שבע סי' מד).

^(מ) **אם נותנים בהם שמרים של יין.** פירוש: שהרגילות היא לתת בהם שמרי יין (כך משמע מפני יהושע שהביא הפתחי תשובה סק"ו). עוד יש לפרש שהרגילות היא לתת בהם בקבע שמרים משיכר, וגם רגילים לתת בהם שמרים מיין (עיין בהמשך הסעיף).

^(מא) **ואם דרכן ליתן בו שמרים אסור לקנות מהם.** אפילו לא נודע האם גם הגוי הזה

נתן בהם (פרי תאר סק"ז).

שלחן ערוך

דִּרְכָּן לִפְנֵי זֶה שְׁמַרְיָם, אֲסוּר לִקְנוֹת מֵהֶם (מב) אֵס אֵין צְמִשָּׁה (מד) ס' מִן הַשְּׁמַרְיָם (נב) יוֹסֵף צָשָׁם
 חוֹסְפוֹת וּמְרָדִים. וְהוּא דָּלָא עֲבִידִי לְטַעְמִיָּה, דְּלִטְעָמִיָּה חָפְלוּ צָחֻלָּה לֹא צָטִיל (ארכ) פֶּלֶל כ"ב וְבֵית יוֹסֵף סוֹף
 סִימָן חל"ד צָשָׁם תְּשׁוּבָה רָשָׁב"א וְע"ל ס' קכ"ג ס"ק כ"א. ז' (מה) שְׁמָן (מ) וְדָבֵשׁ שֶׁל עוֹבְדֵי בּוֹכָבִים,
 מִתָּרִים, (מז) וְאֵינָם נֶאֱסָרִים (נא) מִשּׁוּם בְּשׂוּלֵי עוֹבְדֵי בּוֹכָבִים, (נב) וְלֹא מִשּׁוּם

~~~ דעה ברורה ~~~

(מב) **אסור לקנות מהם, אם אין במשקה שישים.** וכל שידוע שמערבים בו אינו צריך
 לחשוש לספק אולי יש בו שישים, כי כל פחות משישים, אנשים לא טורחים לזייף
 ולערב (פרי תאר סק"ח).

(מג) **אם אין במשקה שישים מהשמרים.** אבל אם יש שישים מותר, ואפילו שדבר
 המעמיד אוסר בכל שהוא, ולפירוש הראשון רק שמרי יין הכניסו לשיכר, ואם כן היה
 להם לאסור, מכל מקום אינם אוסרים כי שמרים אינם נחשבים כדבר המעמיד, אפילו
 אם נתן שם רק שמרים מיין, כי כדי שדבר יחשב מעמיד צריך שיראו שהוא עשה
 פעולה כמו חלב שקפא ונעשה גבינה, אבל השמרים רק גרמו לתסיסת השכר ושינו
 את טעמו, אבל מראהו נשאר כמו שהיה בתחילה (פתחי תשובה סק"ה מפני יהושע). ולפירוש
 השני שהובא למעלה שעירב שמרי יין ושמרי שיכר, פשוט שאין איסור מחמת מעמיד,
 שהרי שמרי היין הם יחד עם שמרי השיכר ונחשבים זה וזה גורם, ואין איסור רק אם
 מרגישים את טעם שמרי היין (חקר הלכה ערך אות ב דיני בישולי עכ"ם סק"ה).

(מד) **שישים.** ולטורי זהב (סק"ו) בששה, והכל כמבואר בסעיף ד.

(מה) **שמן.** זית (זבחי צדק סק"כ).

(מו) **ודבש.** דבורים (פשוט וכף החיים סק"א).

(מז) **מותרים.** באכילה, ואפילו שבתחילה גזרו של שמן של גויים משום חתנות והיא
 גזירה קדמונית, לאחר זמן שנכבשה ארץ ישראל ונחרבה ביתר ובהר המלך שמשם
 היה עיקר גידול השמן ישבו הגויים וגרו שם, ובהיות שמן של גוי אסור היו בני ישראל
 מוכרחים ללכת להר המלך ולהיות נוכחים בבית הבדדים שעושים השמן, כדי שיהיה
 להם שמן של היתר, ובהיות אז דמם של ישראל הפקר לכל גוי פוחז, היו מקרים רבים
 שנהרגו שם בני ישראל בהר המלך, לפיכך הושיב רבי יהודה נשיאה הראשון בית דין
 שיתירו את השמן כדי שלא יהרגו נפשות מישראל (על פי ירושלמי ע"ז פ"ב ה"ה [לא כפירוש הפני
 משה], ורמב"ם בפירוש המשנה שביעית פ"ט. ועיין טל אורות ח"ג עמוד נו באריכות), והם אמרו שגזירת חתנות
 אינו טעם מספיק לאסור השמן שאינו מביא לידי קירוב (כמבואר בתוספות ע"ז לו. ד"ה בשלמא)
 והאיסור של בליעת הכלים גם לא יאסור את השמן כי הוא נותן טעם לפגם, ולכן רצו
 להתירו כדי שלא יהרגו נפשות מישראל, אבל כיון שאין בית דין יכול להתיר גזרה
 שגזרו בית דין שקדם להם ופשטה בכל ישראל לא יכלו להתיר, ולכן שלחו שלוחים
 ובדקו ומצאו שלא פשט איסורו בכל ישראל והתירוהו, כי איסור שלא פשט בכל
 ישראל נחשב גזירה שאין הציבור עומדים בו ויכול בית דין אחר כשיש להם טעם

שלחן ערוך

טו

גְּעוּלֵי עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים; ^(נג)וְהוּא הָדִין לָמִים חַמִּים ^(נד)שֶׁלָּהֶם. ח ^(נה)הַקְפְּרִיסִין
^(נז)וְהַקְפְּלוּטוֹת ^(נח)וְהַחֲנָכִים שֶׁלָּהֶם, ^(נח)הַכְּבוֹשִׁים מִתָּרִין, וְהוּא שְׂרוּאָה שְׁמוֹצִיאִים

~~~ דעה ברורה ~~~

להתירו (ע"ז לו.) והמחמיר לאוסרו עומד בחטא גדול מפני שממרה על פי בית דין
שהתירוהו (רמב"ם מאכלות אסורות פ"ז הכ"ב)

^(מח) **מותרים.** וכל זה כשידוע שהשמן והדבש אין בהם חשש איסור, אבל כשיש בהם
חשש איסור ברור שהם אסורים ^{(כף החיים סק"ג).}

^(מט) **ואינם נאסרים.** אפילו נתבשלו השמן והדבש.

^(נ) **נאסרים.** אפילו לאדם חשוב ^{(פרי תאר סק"ט).}

^(נא) **משום בישולי עובד כוכבים.** שהרי הם נאכלים כמו שהוא חי ^{(ט"ז סק"ז, ש"ך סק"ט, פ"ח}

^{סק"ד)} ודוקא סתם שמן, אבל שמן שנעשה על ידי צלית פירות שאינם נאכלים כמו
שהוא חי רק על ידי הדחק ואחר כך נסחטים הפירות ונעשה מהם שמן אסור משום
בישולי עובדי כוכבים, וכן שמן של דגים ופקיעות אם בתחילה ניצלו ואחר כך עושים

מהם שמן הם אסורים משום בישול עכו"ם ^{(דרכי תשובה סק"ז מערך שי).}

^(נב) **ולא משום גיעולי עובד כוכבים.** פירוש: וכן אין לחשוש שהגוי עירב בהם בשר או

בישולם עם בשר בקדירה לפי שהם מקבלים טעם פגום מהבשר ^(פרי תאר סק"ט) ואפילו אם

כן בישל עם בשר אין לחשוש לפליטת הכלים אפילו אם הכלי בן יומו שהיום בישל בו

הגוי בשר איסור, כי טעם הבשר פוגם את השמן ואת הדבש. וכל שכן כשלא ידוע

שהכלי בן יומו שאז הכלל הוא סתם כלי של גוי בחזקת אינו בן יומו וכל טעם שנפלט

ממנו הוא טעם פגום ^{(ט"ז סק"ז, ש"ך סק"ט, פ"ח סק"ד).} וכשידוע שהגוי עירב בשמן זית

הרמ"א ^(בתשובה סי' נד) התירו כי השומן נותן טעם לפגם. והש"ך ^(סי' קג סק"ג) הוכיח

ששמנונית ובשר הם נותנים טעם לשבח בשמן ^{(והסכים עמו בחידושי חתם סופר סק"ב ודחה כל הראיות}

^{שבתשובת הרמ"א).}

^(נג) **והוא הדין למים חמים שלהם.** שאין בהם איסור בישולי עובדי כוכבים, שהרי

המים ראויים לשתייה גם בלי בישול ^{(כמבואר בשבת נו.).} ורש"י **פירש** ^(בעבודה זרה לח:) מפני

שמים מבושלים אין מראיהם שונה אחר הבישול מלפני הבישול ^{(ש"ך סק"י).}

^(נד) **שלהם.** ואין לחשוש לפליטת הכלי כי שומן פוגם את המים מלשתות ^(לבוש) ולדבריו

אפילו חימים הגוי מים בכלי בן יומו מותרים המים בשתייה, שהרי השומן נותן בהם

טעם פגום. וזה נגד החוש שרואים שטעם המים משביח מהשומן ולכן כשהכלי בן יומו

אסורים המים בשתייה, והמחבר מדבר בסתם כלי שהוא בחזקת אינו בן יומו ואז

המים מותרים בשתייה ^{(ש"ך סק"א, ובית מאיר).} והפ"ח ^(סקט"ו) כתב שמים חמים שהם לשתייה

אין ספק שהשומן פוגמם ומותרים אבל מים חמים שהם להניח בהם תבשיל או ללוש

בהם בצק וכדומה השומן משביח בהם ^{(וכן נראה שהסכים הדרכי תשובה סק"ח. ובערך השלחן סק"ד, זבחי}

^{צדק סק"ד, הסכימו כש"ך).}

^(נח) **הקפריסין.** והם שומר לפרי ממין צלף ודרך לאוכלם חיים ויש שמבשלים אותם

^{(רש"י ע"ז מ: והביאו הט"ז סק"ח).}

אִתָּם מִהֶאֱוָצֶר, אֲבָל הַנִּמְכָּרִים בְּחִנּוּת, ^(נט)אֲסוּרִים, ^(ס)שָׁמָּה זֶלֶף עֲלֵיהֶם ^(סא)יֵין. וְכֵן
זֵיתִים שֶׁלָּהֶם הַכְּבוּשִׁים, מִתָּרִים, אֲפִלּוּ רַפִּים הֶרְבֵּה עַד שֶׁנִּגְרַעֲיִנָתָן נִשְׁמָטָה,
^(סב)זֶלֶף חִישִׁינָן שָׁמָּה זֶלֶף עֲלֵיהֶם יֵין, ^(סג)וּבְלֶבֶד שֶׁלֹא יִהְיוּ חֲתוּכוֹת ^(סד)בְּסִכִּין שֶׁלָּהֶם.
הֵנָּה: דְּמֵאֲחֵר ^(סה)שָׁהֶם חֲרִיפִים, ^(סו)בָּלְעוּ מִן הַסֶּפֶן. חֲזַל אִם ^(סז)יִכְבְּשׁוּ בְּכָלִים עַל עוֹדֵי פּוֹכְדִים,

~~~ דעה ברורה ~~~

^(נז) **והקפלוטות.** הם כרתין, ונאכלים כמו שהם חיים (רש"י ע"ז מ: והביאו הט"ז סק"ח).
^(נח) **והחגבים שלהם.** למי שיש להם מסורת אבל לנו בני אשכנז אין מסורת (כמבואר בס' פה
ט"ז סק"א).

^(נח) **הכבושים מותרים.** אבל המבושלים אסורים משום בישולי עובדי כוכבים (כנסת הגדולה
הגהת הטור אות ו').

^(נט) **אסורים שמא זילף עליהם יין.** ודוקא כשידוע שהיין משביחם לכל הפחות ליום
אחד, אבל אם לא ידוע שהיין משביחם מותר (פרי תאר סק"י וסק"ב).
^(ס) **שמא זילף עליהם יין.** ודבר זה לא נחשב ספק שנאמר בו ספק דרבנן להקל, כי
כשיש לגוי הנאה והדבר מצוי לו יש לחוש ביותר שהוא עירבו (פרי תאר).
^(סא) **יין.** ואפילו במקום שהיין ביוקר חוששים שעירבו מעט יין כדי שיקבלו ריח טוב

^{(ט"ז סק"ט).}
^(סב) **ולא חישנין שמא זילף עליהם יין.** אלא אומרים שמהשמן נתרככו (ע"ז מ:).
^(סג) **ובלבד שלא יהיו חתוכות בסכין שלהם.** פירוש: שהזיתים לא יהיו חתוכים בסכין
שלהם מאחר והם חריפים הם בולעים מהסכין אפילו בצונן ואפילו הסכין אינו בן
יומו והוא מקונח, כיון שדבר חריף משביח טעם הפגום (כמו שנתבאר בסימן צו סעיף א-ב) וחשש
המחבר לדעת בעל התרומות שאוסר בצל שנחתך בסכין של גויים בשביל שהוא חריף
(ולא קשה קושיית הפ"ח סק"ז שהמחבר סותר עצמו שכאן כתב ובלבד שלא יהיו חתוכות בסכין שלהם, וזה כדעת בעל
התרומות, ואילו בסימן צו סעיף א לגבי צנן שחתכו בסכין, ושם בסעיף ג לגבי תבלין שנידוכו במדוכה סתם המחבר שלא כדעת
בעל התרומות, והביא את דעת התרומות רק בשם ויש אומרים. ובאמת הפרי תאר סק"א גם כתב שיש סתירה בדעת המחבר
והעיקר להלכה כמו שסתם כאן. כי כאן מדובר בבליעות של איסור אבל לגבי בשר וחלב שהסכין הוא נותן טעם בר נותן טעם
ועדין הוא היתר מותר, ערך השלחן [טייב] סק"ה).

^(סד) **בסכין שלהם.** אלא יהיו פוצעים באבנים או בדבר אחר, והוא הדין אם נודע שיש
להם סכין מיוחד לזה שחותך בצורה מסויימת והחתיכות ניכרים שנחתכו בסכין
המיוחד (כף החיים סקמ"א).

^(סה) **שהם חריפים.** הזיתים עצמם קודם הכבישה (חידושי חתם סופר סק"ג, וכדעת המגן אברהם או"ח סי'
תמז). והש"ך פירש, שמדובר כשנחתכו הזיתים לאחר שנכבשו כי לדעתו הזיתים
חריפים רק לאחר שנכבשו (ש"ך סק"ב, פרי חדש סק"ז. ולכאורה זה דברי הש"ך עצמו ואין דעת הרמ"א כן, שהרי
פסק בהמשך שלאחר שנכבשו במים בטל החריפות שלהם. וכתב הדגול מרבבה שצריך לומר שהש"ך מדבר בנכבשו במעט מים,
ואז יש חריפות. אולם בשו"ת עמק הלכה חיו"ד סי' נא ביאר שהש"ך מדבר אפילו שנכבשו ברוב מים, ויש חילוק בין בליעת
הכלי לחתיכת הסכין שבו יש יותר לאסור).

^(סו) **בלעו מן הסכין.** ולא אומרים שכבר נתבטל כוח הסכין בחתיכת הזיתים הראשונים
כמו במי לימונים (כמבואר בס' צו סעיף ד) לפי שבלימונים כבר נהגו היתר לכן לא רצו לאסור

שלחן ערוך

יז

מִתְחַלְחֵל, דְּמִתְחַלְחֵל מִיַּם עֵמֶק (ס"ח) וְכֵן כָּל פְּיֻלָּא בְּזֵה (בֵּית יוֹסֵף בֶּשֶׁם ח"ח
סִימָן תמ"ז). וְעַיִן לְעֵיל (ט"ו) סִימָן ז"ו. מִן הָעֵנָבִים שֶׁלָּהֶם, אֶפְלוּ הֵן לְחוֹת הַרְבֵּה עַד
שְׁמִנְטָפוֹת, מִתְרוֹת. וְכֵן (ע"ב) כָּל הַכֶּבֶשִׁים (ע"ג) שֶׁאֵין דֶּרֶכָם לָתֵת בָּהֶם יוֹן וְחֶמֶץ. וְכֵן

~~~ דעה ברורה ~~~

להם, וסמכו על הטעם שכבר נתבטל כוח הסכין בחתיכות הראשונות, ובפרט שגם
אפשר שהיה להם סכין חדש, או כלים מיוחדים לכך, וגם סמכו על הדעות שהתירו
אפילו בצנון שאינו בן יומו ובפרט בשאר דברים שיש אומרים שאינם חריפים כלל,
ואפילו מקצתן לא ברור לאסור, וכיון שכל האיסור אינו אלא מספק לא החמירו בדבר
שכבר נהגו להתיר, מה שאין כן בזיתים שמעולם לא נהגו להתיר יש להחמיר (ש"ך שם
סק"כ, חוות דעת חידושים שם סק"ד). ועוד שיותר יש להקל במי לימונים, מאחר שיש שישים
כנגד הסכין, וכל איסורם הוא מחמת חתיכה נעשה נבילה, ומאחר ומי הלימון הם דבר
לח, וחתיכה נעשה נבילה בלח כשיש עוד צירופים להקל מקילים גם שלא בהפסד
מרובה, מה שאין כן בזיתים שהם דבר יבש (פרמ"ג שם משבצות זהב סק"ב).

(ס"ז) **נכבשו.** אפילו יותר ממעת לעת.

(סח) **שיש מים עמהם.** ואפילו שהמים גורמים להפליט מהכלי, מכל מקום מאחר שיש
עמהם מים והרוב הוא מים, כבר נתבטל חריפותן, אבל אם הזיתים רוב הרי הן
בחריפתן והמעט מים שמעורב בהם גורם להפליט מהכלי ואסורים הכלים ואפילו
אינם בני יומן, כי החריפות משביחה אותם (ש"ך סק"ג, פרי חדש סק"ח). אבל אם יניח בכלי
הגוי זיתים בלי מים כלל הזיתים מותרים כי אין בכוח דבר חריף להפליט מכלי ביבש
בלי דוחק סכין ושמנינות (וכדעת הט"ז סי' צו סק"ג. כך ביאר הדרכי תשובה סק"ה בשם ידו הרה"ג מהר"ש
אבדק"ק מוואליווא. ובמקור מים חיים כתב שנראה שהרמ"א אינו סובר כט"ז וצריך עיון).

(סט) **כבר נתבטל חריפתן.** וגם משום כבוש בכלי הגוי אינם נאסרים כיון שרק אחר
מעת לעת נעשים כבוש וכבר טעמם פגום (באר אליעזר). ומכל מקום צריך שלא ישהו בכלי
זמן רב עד שיחמיצו בו כי אז חוזרים ונעשים חריפים (משנה ברורה סימן תמז סעיף ה).

(ט) **סימן צ"ו.** ששם הובא מחלוקת בשאר דברים החריפים האם נחשבים כדבר חריף.

(עא) **הענבים שלהם אפילו הן לחות הרבה עד שמנטפות מותר.** והענבים הם אשכולות
של ענבים, ואפילו הן לחות עד שמנטפות מיין, לא חוששים שהגוי שרה אותם ביין
נסך (רש"י ע"ז לט:) וגם היין שיוצא מהן אין עליו תורת יין לאסור במגע עובד כוכבים
(כמבואר שם בר"ן). עוד פירשו חתיכות שרודים מהכוורת שבהן הדבש, ואפילו שהן לחות
עד שמנטפות לא חוששים שזילף עליהם הגוי יין (רמב"ם). עוד פירשו שהם מין ענבים
שאוספים אותו בסוף עונת הבציר ממה שנשר מהגפן, והוא דומה לצימוקים, ולא
חוששים ששפכו עליו יין (המעריך, ושני הפירושים האחרונים הביא הפר"ח סק"ט וסיים שהכל אמת).

(עב) **כל הכבשים שאין דרכן לתת בהן יין וחומץ.** וכן אנו קונים מהגויים מלפפונים
חמוצים וסלק חמוץ, אבל כרוב חמוץ אסור לקנות מהם מפני שירק זה מוחזק
בתולעים וכן כל כיוצא בזה. אבל סוגי כבושים שדרך לתת בתוכם יין או חומץ יין
אסור לקנות מהם כדי לאכול אבל מותרים בהנאה ולכן מותר לקנות כדי למכור

(עד) **מִרְיָת** (פי' חֲתִיכוֹת דָּג גָּדוֹל הַנִּקְרָא (ע"ה) טוֹנִינִ"א בְּלַע"ז) **שְׂאִינָה מְרֹפָּה**. וְכֵן (ע"ה) **צִיר** שֶׁל דָּגִים שֵׁשׁ בּוֹ (ע"ה) **כּוֹלֵכִית**. (ע"ה) וְכֵן (ע"ה) **עֵלָה** שֶׁל חֲלָתִית, מִתֵּר. י אֲסוּר לָקַח מֵהֶם (ט"ז) קָרָט שֶׁל

~~~ דעה ברורה ~~~

ולהרויח ולא נאסור בגלל חשש שעירב בו יין נסך. ואם ידוע שהכל מערבים בו יין או חומץ יין הכל אסור אפילו בהנאה ומוכרו כולו חוץ מדמי יין נסך שבו (ערוך השולחן אות כ). וכל מה שהתירו כבשים זה כשידוע שאותו המין אין דרכו לבלוע פליטת הכלי (חדרי

דעה).

(עג) **שאיין דרכם לתת בהם יין**. אפילו כדי להשביחם לזמן מועט (פרי תאר סק"ב).

(עד) **טריט שאינה טרופה**. פירוש: דג ששמו טריט והוא מין דג טונה שהוא דג גדול שמשיר חלק ניכר מהקשקשים בשעת הדיג, עד שבשעה שמעלים אותם על הספינה נשאר להם מעט מאוד קשקשים בעיקר לאורך השדרה (כמבואר בחולין סו יט לו עכשיו ועתיד להשירם כשעולה מן המים כגון וכו' ואטונס, הרי זה מותר), ולכן כשגוי מגיש חתיכות דג לאכילה ולא רואים עליו קשקשים צריך לראות שהדג פרוס לחתיכות גדולות עד שנראה את ראשו הרחב ואת השדרה שלו ואז מותר לאוכלו, כי דג טמא ראשו חד ואין לו שדרה (ט"ז סק"י, ט"ח סק"ד. וכמבואר ברמ"א סי' פג ובש"ך שם סק"ו וסימן ראש ושדרה מועיל רק כשהדג פרוס ולא כשהדג שלם ולא רואים עליו קשקשים).

(עה) **טונינ"א בלע"ז**. וידוע בשם דג טונה (והוא מהשבעה סוגי דגים ששםם ידוע בעולם כדג מיני הטונה: סקיפג'ק Skipjack - בארה"ב בוניטו Bonito, טונה זהובה - יילופין Yellowfin, טונה עיננית - ביגאיי Bigeye, פלמודה Bacoreta, בוניטו וכל סוגי המקרלים mackerel, טונה אלבקור [או אלבאחור] Albacore, טונה כחולה - בלופין Bluefin, ולא כל הנוספים היום בעולם בשם המסחרי טונה, כי היום ידוע על כחמישים מינים שנחשבים לדג טונה).

(עו) **ציר דגים שיש בו כולכית**. והוא מין דג טמא שגדלה מאליה בציר, ורוב מין זה אינו יכול לחיות רק בציר של דג טהור, ואם יש ציר טמא עמו לא תגדל בו כולכית (רש"י ע"ז לה:). והרמב"ם פירש שהכלוכית הוא דג טהור, ודרכם היה לתת בתוך הציר דג אחד או שתים מאותו המין להראות שממנו נעשה ציר זה, ואם ישקר יתפס כגנב (כמבואר הכל בסי' פג סעיף ו ובטורי זהב שם סק"ח).

(עז) **כולכית**. אפילו שהציר הוא דבר חריף, מכל מקום לא חששו לפליטת הכלים, כיון שטבעו שהוא שורף בליעת הכלי ואינו בולע (חדרי דעה. ולפי זה גם לדעת הש"ך בסי' קלז סק"ט שכבוש אוסר את כל הכלי גם בשאר איסורים שאינם יין נסך, מותר, ולטורי זהב סי' קה בתחילת הסי' אין צריך לטעם זה, שהרי כתב שכבוש בשאר איסורים חוץ מיין נסך אינו אוסר בכלי אלא כדי קליפה, ואם כן ודאי שיש שישים כנגד הקליפה).

(עח) **וכן עלה של חלתית**. החלתית: צמח עשבי, ידוע כתבלין ששמו אסאפטידה (רע"ב טבול יום פ"א מ"ה ד"ה והחלתית. ובאנגלית Asafoetida וידועה בשם המדעי: *Ferula assafoetida* L) והוא תבלין המופק מהמין כלך החלתית הגדל באירן, ובו עלים בגודל 30-40 ס"מ גזורים פעמיים לאונות צרות. גבעולי הפריחה חלולים, עגולים ובקליפתם עורקים מסועפים המכילים את שרף החלתית. הפרחים בצבע צהוב ירקרק חיוור. הפירות סגלגלים, דקים ושטוחים בצבע חום אדמדם בעלי מוהל חלבי. השורש עבה ובשרני ומייצר שרף דומה לגבעולים (ונקרא בלשון המשנה טבול יום פ"א מ"ה אלום. וכתב הרע"ב אמרו עליו: שהוא שורש מין ממיני החלתית, ואינו מאכל אדם, ופעמים מערבים מהם מעט עם המזון. והתוספות יום טוב הביא שבארצות הקרות נהגו לאכול ממנו מעט).

שלחן ערוך

יט

חֲלֵתִית, וְטָרִית טְרוּפָה, ^(פא)וְחֵילֶק דִּהְיִינוּ מִיָּנִי דְגִים קְטָנִים מְעַרְבִים, ^(פב)מִפְּנֵי שְׂדֵדִים מְאִים מְתַעַרְבִים עִמָּהֶם, ^(פג)וְאֵינוּ יָכוֹל לְהַפְרִידָם, ^(פד)וְכַבְּשִׁים ^(פה)שְׂדֵדָרָה

~~~ דעה ברורה ~~~

לחלתית במצבה הטבעי ריח חריף לא נעים, אך לאחר חימום בשמן או חמאה יש לה ריח וטעם מתונים ונעימים יותר. הריח של החלתית כה חזק עד כדי כך שיש לשמור אותה במיכלים אטומים משום שאחרת היא מעניקה את טעמה לתבלינים אחרים הנשמרים לידה (כמבואר ברע"ב עוקצין פ"ג מ"ה). השימוש העיקרי בצמח הוא הפקת שרף חלבי שאותו מייבשים ומכינים ממנו גושים מוצקים המשמשים כתבלין וכתרופה. התבלין הנקרא בעצמו חלתית, מתקבל מהתמצקות מוהל המופק מהגבעולים והשורשים. השרף הטרי בצבע לבן אפרפר, אך כאשר הוא מתייבש הוא בצבע ענבר כהה. קשה לפזר את השרף ולכן מרסקים אותו בין אבנים או בעזרת פטיש. גושים אלו נקראים "קורט של חלתית" קורט מלשון גרגרים (ערוך ערך קרט ב). ואם אוכלים ממנה הרבה היא מסוכנת, לעומת זאת הגבעול היבש אינו מסוכן, משום שאינו מכיל חומר זה (כמבואר בש"ס כמה פעמים). (על פי הרע"ב במשנה וילקוט הצמחים ערך חלתת עמוד 106 ירושלים

תש"ה).

^(עט) **עלה של חלתית מותר.** אפילו שבמאכל יש גרגירי חלתית [שרף החלתית] וחלק מהגרגירים דבוקים בעלים וחלק מהגרגירים נפרדים, לא חוששים שהגרגירים הנפרדים הם משורש החלתית שממנו אי אפשר לפרר לגרגירים אלא בעזרת פטיש או סכין, ואם כן אולי הגוי חתכם בסכין שלו ומחמת חריפות החלתית ודוחק הסכין נפלט טעם האיסור הבלוע בסכין ונכנס לגרגירים הללו, וכשיאכל הגרגירים יאכל גרגירים אסורים, אלא אומרים שגם הגרגירים הפרודים הם אינם גרגירים משורש החלתית אלא הם גרגירים שנפרדו מעצמם מעלי החלתית בלי עזרת סכין (רש"י בעבודה זרה והביאו הפר"ח סקכ"א, אבל הרמב"ם בפירוש המשנה לא התיר אלא את הגרגירים הדבוקים בעלים).

^(פ) **קורט של חלתית.** שהם גרגירי שורש החלתית אחר שפיררו אותם מחשש שפררו אותם בסכין שבלוע בו איסור ומחמת חריפות החלתית ודוחק הסכין היא מפליטה את האיסור שבלוע בסכין ובלעת לתוכה, ואם כן יש בה חשש שיש בה בליעות איסור ובקורט של חלתית לכל הדעות הסכין אוסר אפילו אינו בן יומו לפי שהוא חריף ביותר (ט"ז סק"א ושי"ך סקט"ו. ועיין מה שכתבנו בסעיף ט ד"ה וכן עלה). ובשאר דברים החריפים נחלקו (בס"י צו סעיף א) האם חריפותם משביחה טעם פגום או לא, וכאן כיון שהאיסור הוא כדי להתרחק מהגוי יש להחמיר בו ביותר (מטה יהונתן. ובגליון מהרש"א משמע שהמחלוקת שייכת גם בעניינינו).

^(פא) **וטריט טרופה.** שנטרפו ונשברו לגמרי עד שאין ראש ושדרה שלהם ניכרים ואסרו חכמים מפני שאינו ניכר שהם טהורים.

^(פב) **וחילק, דהיינו מיני דגים קטנים מעורבים.** ששם סולתנית (רש"י ע"ז לה: ד"ה והחילק) ולא נתברר מי הוא דג זה. ויש סבורים שמדובר במין ממשפחת הסרדינים, אשפרוט, מליח, סולית. ויש מי שאומר שהם דגי הערינג (מרפא לשון [לאנדא] חולין סו. עמוד 276), ובעודם קטנים

לפֿעמים שְׁנוֹתָנִים בָּהֶם יִין. וְהִנֵּי מִלֵּי לֶאֱסֹר בְּאֲכִילָהּ, אֲבָל בְּהִנָּאָה, מִתָּר. וְאִם יָדוּעַ שֶׁהִפֵּל נֹתָנִים יִין, ^(פא)אֲסוּרִים אֲפִילוֹ בְּהִנָּאָה. הִגֵּה: וּמוֹכְרוֹ פֶּלֶו, ^(פח)חוּץ מִדְּמֵי יִין נֶסֶךְ שָׂצוּ ^(פית יוסף וְא"ח בָּשָׁם לְשָׁבָ"א). וְאִם יָדוּעַ שֶׁעוֹבֵד פּוֹכְזִים אֶחָד הוּא צָעִיר, שְׁחִינוּ מְעַרֵב צוֹ

~~~ דעה ברורה ~~~

שמים חילק וכשגדלים קצת נקראים סולתנית (שו"ת נודע ביהודה תנינא ח"א י"ד סי' ל ד"ה ומה שהקשה), והם דגים קטנים טהורים שאין להם בעודם קטנים קשקשת עד שיגדלו ואז עתידים לגדל סנפיר וקשקשת (רש"י שם) אבל שאר דגים קטנים שיש להם קשקשת מותרים שהרי יכול להבחין ביניהם ובין הטמאים (ש"ך סקט"ז ופר"ח סקכ"ג).

^(פג) **מפני שדגים טמאים מתערבים עמהם, ואינו יכול להפרידם.** ואפילו שמותרים אסורוהו חכמים בעודם קטנים אפילו הם שלמים כי מחמת קטנותן קשה להבחין ביניהם לדגים אחרים הדומים להם שמתערבים עמהם ^(ע"ז לט.) וגם בשדרה אינו יכול לבדק כי מחמת קטנותן גודל השדרה שלהם כחוט השערה ואינו נראה יפה (שו"ת נודע ביהודה תנינא ח"א י"ד סי' ל ד"ה ומה שהקשה).

^(פד) **ואינו יכול להפרידם.** אבל מי שהוא אומן ובקי בדבר מבדיל בתערובת ומוציא אותם כי הם מקלקלים את הטעם המשובח של הסולתנית (בית יוסף).

^(פה) **וכבשים.** והם מיני אוכל כירקות בשר ודגם הכבושים במשקה מתובל.

^(פו) **שדרך לפעמים שנותנים בהם יין.** או חומץ יין, הרי הם אסורים באכילה.

^(פי) **אסורים אפילו בהנאה.** מעיקר הדין, אבל בזמן הזה סתם יין של גוי אינו נחשב יין

נסך אלא סתם יינם, הרי הוא מותר בהנאה במקום הפסד מרובה (ש"ך סק"ז).

^(פח) **חוץ מדמי יין נסך שבו.** ובודקים כמה דרכם לערב בכבשים אחרים, וימכרו חוץ

מדמי אותו היין ^(ט"ז סק"ב).

^(פט) **יין נסך שבו.** ומועיל תקנה זו כיון שהמים שכובשים בהם אינם נאכלים (שלחנו של

אברהם).

^(צ) **ואם ידוע שעובד כוכבים אחד הוא בעיר שאינו מערב בו יין, אף על פי ששאר עובדי כוכבים דרכן לערב בו יין, מותר ליקח מכולן, כל זמן שלא ידעינו בודאי שעירבו בו.** ופירש הטורי זהב ^(סק"ג) ואם ידוע שעובד כוכבים אחד הוא בעיר שאינו מערב בו יין, והיין אצלו בחזקת כשרות, אפילו ידוע לנו מי הוא העובד כוכבים, אלא שדרך שאר העובדי כוכבים לערב בו יין, וספק לנו האם גם בכבושים הללו עירבו בהם יין או לא, אומרים שגם הכבושים שאצל כל שאר הגויים בחזקת כשרות הם, וכיון שהספק הוא רק מדרבנן לכן מותרים הכבושים אפילו לכתחילה. והש"ך ^(סק"ח) ובנקודות הכסף פירש, ואם ידוע שעובד כוכבים אחד אינו מערב ואנו לא יודעים מי הוא, ואפילו רוב דרכם לערב, כיון שאינו ידוע בודאי שעירבו, מותר ליקח מכולם אפילו מהבית שלהם, כי מכל אחד ואחד שאנו לוקחים אנו אומרים שהוא זה שלא עירב, וכן הדין בכל איסור דרבנן. ומה שלוקחים מהגוי נחשב דיעבד כי כבר עירב אפילו שלוקחים ממנו לכתחילה. אבל אם ידוע מי הוא הגוי שאינו מערב אינו מציל על שאר הגויים (וכן פסק

שלחן ערוך

כא

יין, אף על פי ששאר עובדי פוכדים דרפן לערב בו יין, מתר לקח מפלן, פל זמן שלח ידעין
בדלי שערבו בו, דתלין (צב) לקח (צב) שפח לא ערבו בו. (צד) וכן פל פואל בזה באסורי דרבנן
(מקדכי וקדך פל מ"ד). ואם ידוע שמקלת עובדי פוכדים בודלי נותנים בו יין, ומקלת בודלי אין

דעה ברורה

הפ"ח סק"ה. ובעבודת הגרשוני כתב כדי להינצל מלדחוק כטורי זהב שכוונת הרמ"א שלוקחים מכולם חוץ מאותם שאנו
יודעים שערבו בו יין שמהם לא לוקחים כיון שאנו יודעים שערבו עכשיו יין.

כל זמן שלא ידעין ודאי שערבו בו. ולא רק אם רבים עירבו בו אלא אפילו נודע
שיש רק בית אחד שמערב ודאי אסורים כולם, ואפילו אם יש כנגדו בית אחר שודאי
לא מערבים בו יין, והולכים אחר הרוב (ט"ז סק"ג).

לקולא שמא לא עירבו בו. ולכן מותר אפילו לקחת מכולם בבית אחת, רק שיזהר
שלא יערב את כל הכבושים בכלי אחד, אבל אם עירבם בכלי אחד ודאי שאסור (בית
יצחק בשער הקבוע סי' ו).

שמא לא עירבו בו. כי מזה שאחד לא עירב רואים שאפשר לתקן את המאכל גם
בלי תערובת היין, ולכן יש לתלות שגם שאר הגויים תיקנו את המאכל בלי תערובת
היין (חידושי חתם סופר סק"ד).

וכן כל כיוצא בזה באיסורי דרבנן. ולכן קדירות של חרס שנסדק ונותנים לאומן
לתקנו ולטוח במקום הסדק, ונודע שאומן אחד עושה טיחה בגבינה חריפה, יש להתיר
לתת לאומנים לתקן ולא חוששים שהאומן הזה הוא האומן שמתקן עם הגבינה, כיון
שנודע שיש בעלי מלאכה שטחים בסיד ולא בגבינה, ובזה גם אין איסור תורה כיון
שהקדירה דרכה להשתמש בה בשפע והגבינה שבסדק היא דבר מועט ולדעת המחבר
בסוף סי' צט מותר ואף לחולקים האיסור הוא רק מדרבנן, ולכן סומכים בו להקל וגם
לא ישתמשו בו עד לאחר מעת לעת (נודע ביהודה ח"ד סי' לד).

**ואם ידוע שמקצת עובדי כוכבים בודאי נותנים בו יין, ומקצת בודאי אין נותנים
בו יין.** ויש כאן עוד אנשים סתם שלא ידוע מה הם עושים, והוא קנה מהסתם לא
אומרים שהוא ודאי קנה מאלו שודאי נותנים בו יין אלא הולכים אחר הרוב. ולא
גוזרים שאולי יקח מהקבוע כי בסתם יינם הקילו ולא גזרו (ט"ז סק"ד, ולשיטתו בסי' שאפילו פירש

ממילא אסור) ובנקודות הכסף כתב שבפירש ממילא וכן בלקחו עובד כוכבים שלא בפנינו
לא גוזרים אפילו באיסורי תורה (ואפילו שהש"ך עצמו בסי' קי סק"ו כתב להחמיר בפירש ממילא, דין זה שונה
כיון שיש ודאי מערבים ויש שודאי אין מערבים ויש שהם ספק מה הם עושים ודאי לא חוששים להחזיקו ברשע שיקח מאלו
שודאי מערבים ויעזוב את ההיתר ויקח איסור, ודינו ממש כמו תשע חנויות שבנמצא הלך אחר הרוב ולא גוזרים שאולי יקח
מהקבוע, כד פירש במקור מים חיים). ובחידושי חתם סופר (סק"ה) חולק על כל דין זה [כיון שכל דין
קבוע אינו שייך אלא כשאין האיסור ניכר לנו אפילו שניכר במקומו, כמו עשרה חנויות ואנו יודעים
שאחת מהם מוכרת נבילה וגם היא ניכרת במקומה, אך לנו אין ניכר איזה מהחנויות האלו היא המוכרת
נבילה, ואז אפילו שאנו יודעים שתשע מוכרים שחוטה מכל מקום כיון שנתערב בהם אחד המוכרת
נבילה נחשב כמחצה על מחצה ואסורים כולם, אבל אם היה ניכר לנו שהיא אותה המוכרת נבילה ותשע
הנותרות לא היה נודע לנו מה הם מוכרות האם נבילה או שחוטה זה לא נחשב קבוע כי אותה המוכרת
נבילה היא כמו שאינה בכלל הספק ובתשע שאנו מסתפקים בהם נלך אחר רוב שחיטה שבעיר, ואם כן
גם כאן] ומי שברור לנו שהוא מתקן עם יין אסור לקחת ממנו, ומי שברור לנו שאינו

נוחנים זו יין, חֲזִלִּינָן ^(צ)צֶחֶר רָצָא, דְּכָל דְּפָרִישׁ מִרְצָא פָּרִישׁ. ^(צ)חֲצֵל חֲסוֹר לְקוֹנֹת מֶהֱסָ צִצְחִיקָם, דְּכָל קְבוּעָה עַל מַחֲלָה דְּמִי ^(ד'ע). **יא** הַמּוֹרִים ^(פי')שָׁמֶן שֶׁל דָּגִים, בְּמָקוֹם שֶׁדִּרְבָּן לָתֵת לְתוֹכוֹ יִין, ^(צט)אֲסוֹר. וְאִם הָיָה הַיֵּין יָקָר מִהַמּוֹרִים, ^(ק)מִתָּר. ^(קא)וּבְמָקוֹם שֶׁאֵין

~~~ דעה ברורה ~~~

מתקן עם יין מותר לקחת ממנו. ואותם שלא נודע לנו מה מעשיהם צריך לראות מה עושים הרוב, ואם הרוב מתקנים עם יין נאמר שכולם מתקנים עם יין ואם להיפך אז להיפך. ואם הוא מחצה על מחצה אז חזרנו לכלל שגם באלו הספיקות אי אפשר שלא יתקן אחד בהכשר והוא מציל על כולם.

^(צ)**בתר רובא.** ואם הרוב מערבים אפילו אם הגוי פורש מביתו והולך למכור בשוק אסור לקנות ממנו. ואם הרוב ודאי אינם מערבים והגוי פורש מביתו והולך למכור בשוק מותר לקנות ממנו, אבל בביתו אסור לקנות כי הבית הוא מקום קביעות שהרי בבית אחד מערבים יין. ואפילו בדיעבד אם לקח מהגוי בעוד הכבושים בביתו אסור לאוכלם, כי הבית הוא מקום קביעות ובקבוע הכלל שכל קבוע נחשב כמחצה על מחצה ^(ט"ז סק"ח ושי"ך סק"ט). ולא רק בביתו נחשב מקום קביעות אלא אפילו הוציאו מביתו והוליכו לחנותו חזר והוקבע ולא נקרא פריש אלא שכונה מהגויים שמסתובבים בשוק למכור ^(פר"ח סק"ו) ואז כשמוכר בשוק מותר לקחת ממנו ולא חוששים שאם נתיר לו יבוא לקחת מהקבוע וכשיקח מהקבוע יעבור על איסור דרבנן, כי בסתם יינם הקילו חכמים ולא גזרו שאולי יקח מהקבוע ^(ט"ז שם).

^(צ)**אבל אסור לקנות מהם בבתייהם.** ואפילו אינו הולך לשם אלא שמזמין בכתב וכדומה והמוכר מביאו לביתו נחשב שקונה בבתייהם במקום הקבוע, כי מה לי אם לקח ביד מהקבוע או מצווה שיתנו לו מהקבוע, וכל ההיתר הוא רק כשהגוי פירש לשוק ומוכר שם ^(ש"ת דברי חיים ח"ב י"ד סי' נג) ויש אומרים שכל שאינו לוקח בידיו מהקבוע אפילו שכותב שישלחו לו מהקבוע נכלל בפירש והולכים אחר הרוב ^(ש"ת טוב טעם ודעת תליתאי ח"ב סי' יד). ואם כן יש לנו מחלוקת בסוכר או מאכל אחר שיש שמעריבים בו דבר איסור ויש שאינם מערבים, האם אפשר לבצע הזמנה בטלפון וכדומה לקנותו ממקום הקביעות. וכל חשש תערובת איסור שנבדק במעבדה ואמרו שאין בו תערובת איסור יש לסמוך על זה אפילו העובדים הם גויים ובאיסור תורה, כי אומן לא יפסיד אומנותו

^{(ש"ת בית יצחק ח"א י"ד סי' קמא והביאו דרכי תשובה סקמ"ז).}

^(צח)**שומן של דגים.** טהורים, שנותנים מים ומלח על שומן הגדים ומוצצות שומנו, וכשנגמרים המים הראשונים חוזרים ונותנים מים אחרים, ואם יש בדגים הרבה שומן נותנים מים שלשה פעמים ויותר, ואין בו חשש שאולי מדגים טמאים עשהו כי אין הדרך לעשותו אלא מדגים טהורים, ולכן אין איסורו אלא מפני שהיו גויים שעירבו בו יין.

^(צט)**אסור.** באכילה, אבל בהנאה מותר ^{(בית יוסף, ואינו דומה לכבשים שאם ידוע שנותנים בהם יין אסורים}

בהנאה כי בכבושים היין בא למתק את הטעם, ואילו כאן היין בא להעביר את הליכלוך כמבואר בע"ז לח: **ואם המים**

יותר מהמוריס מותר אפילו באכילה ^(ערך השלחן סק"ט).

שלחן ערוך

כג

דרכם לתת לתוכו יין, מותר לקנותו מהם וכן להפקידו אצלם (קפ) ולשלוחו (קד) על ידם (קכג"א). **יב** (קה) הרשב"א היה נזהר (ק) מהכרכם, מפני שבכל הארץ היה מולפים עליו יין הרבה, וגם מערכים בו חוטי בשר יבש.

~~~ דעה ברורה ~~~

(ק) **מותר.** שהרי הגוי לא יערב ויפסיד ממונו.
(קא) **ובמקום שאין דרכם לתת לתוכו יין.** ועכשיו בכל המקומות אין נוהגים לערב לתוכו יין (בית יוסף).
(קב) **מותר לקנות מהם.** ואפילו מביאים את המוריס ממקום אחד למקום אחר כל שאין יין בזול בדרך מהעיר שיצא משם עד לעיר שבא לשם מותר לקנותו ולא חוששים שעיקם את הדרך והלך קודם שבא לכאן לעיר אחרת לקנות שם את היין הזול ועירבו במוריס (ט"ז סקט"ו). ודעת הדרישה שמדובר כשיש ספק אם יש יין בזול בדרך הילוכו או אין, אבל אם ודאי יש יין בזול בדרך הילוכו ברור שהוא מעקם את הדרך והולך לקנות שם את היין הזול ומערבו עם הכבושים.
(קג) **ולשולחו על ידם.** וכתב הפר"ח (סקכ"ז) ודע שמתבאר מהגמרא:
א. אם הביאו ממקום שהוא ביוקר למקום שהוא בזול מיד כשהגיע לעיר צריך להעמיד שומרים עליו שלא יערב עמו יין, שהרי כאן היין בזול.
ב. לא חוששים שרוח הולך את הספינה למרחקים למקום שהיין בזול.
ג. אם ממקום שבא המוריס לכאן ידוע שבאמצע הדרך יש כפרים שהיין שם בזול יש לחוש אולי נכנסה שם הספינה ועירבו יין במוריס (וזה כדעת הדרישה שהובא בסעיף קטן הקודם ד"ה מותר ולא כטורי זהב שהובא שם).
ד. ואם יש איזה עיכוב באותו דרך כמו הפרשת שלגים אז אין לחשוש לכולם.
ה. וכל זה בפעם ראשונה ושניה שנתנו עליו מים לפי שעדין הוא שמן ואפשר לתקנו בלי יין, אבל מפעם שניה ואילך כבר נחלש ואי אפשר לתקנו בלי יין.
ו. וכל זה כשאומן מתקנו אבל אם מתקנו מי שאינו אומן אפילו בפעם ראשונה אינו יודע לתקנו בלא יין ואסור לקנות ממנו ואף אם היין ביוקר שהרי אינו יודע לתקן בלא יין. ונחלק על זה הפרי תאר (סקט"ו) ופסק שאם היין יותר יקר אין חילוק מי מתקנו ומותר. ואם היין בזול לאור לקחתו בין מאומן ובין מבעל הבית. ואם היין שוה בשוה אז של אומן מותר כי אין דרכו לערב, ושל אינו אומן אסור שהרי דרכו לערב.
(קד) **על ידם.** ובמקומינו לא שייך דין זה כי אינו מצוי בינינו ולא שמענו שמעו (זבחי צדק סקל"א).
(קה) **הרשב"א היה נזהר מהכרכם, מפני שבכל הארץ היה מולפים עליו יין הרבה, וגם מערכים בו חוטי בשר יבש.** וכתב הש"ך (סקכ"א) והעולם נהגו עכשיו היתר ובלי עליה הנזהרים הם מועטים, וכמה טעמים נאמרו בזה:
א. כי גם הרשב"א לא נזהר אלא מפני שידע בודאי שמזלפים עליו יין, אבל אנו לא יודעים בודאות שמזלפים עליו יין, ואולי אף אחד אינו מערב בו יין, ולכן אנו אומרים

~~~ דעה ברורה ~~~

שכנראה יש לכל הפחות גוי אחד בעיר שאינו מזלף יין והוא מציל על כל העיר, כך שמכל אחד ואחד שנקח את הכרכום נאמר שהוא זה הגוי שאינו מערב.

ב. שהרשב"א היה יודע שהיו מערבים בו הרבה יין ולא היה בכרכום שישים כנגדו ולכן החמיר, אבל בכרכום שלנו שלא מורגש בו טעם יין אפילו אם נחוש שעירבו בו יין מכל מקום כנראה היין הוא מועט ויש שישים בכרכום כנגדו.

והחשש השני שהביא המחבר שהיו מערבים בו חוטי בשר יבש, א. חשש זה אינו כתוב בדפוס תשובות הרשב"א שבידינו.

ב. אף לתשובות הרשב"א שהיו ביד הבית יוסף ושם היה כתוב חשש זה, נראה שהרשב"א חשש לזה ואסר רק בגלל שהיה יודע שהיו מערבים בו הרבה חוטים עד שלא היו בטלים ברוב, וכל כך היו בקיאים באומנות זו עד שעירבו בצורה שלא היו ניכרים חוטי הבשר בכרכום, אבל בכל הכרכום המצוי הדבר ידוע וברור שיש רוב הניכר מכרכום, ולכן גם אם ימצא מיעוט קטן מאוד של חוטי בשר יבש בטל הוא ברוב, ולכן מותר אפילו לכתחילה ליתנו בתבשיל, שהרי ודאי שבתבשיל יש שישים כנגדו (וההלכה היא יבש ביבש שנתבטל ברוב, מותר לבטלו בשישים אפילו לכתחילה, כמבואר בס' קט) ועוד שלא שייך כאן לומר שהוא מבטל איסור לכתחילה כיון שספק הוא האם בכלל יש חוטי בשר איסור בכרכום. ועל טעם זה נחלק בנו של הש"ך בנקודות הכסף והקשה כיצד אומרים שמעט בשר יבש בטל הוא ברוב, והלא הבשר בכרכום הוא תערובת מין בשאינו מינו שהרי אין טעמם של הכרכום והבשר דומה, וגם כל אחד מהם יש לו שם אחר ולזה יקרא כרכום ולזה בשר, ומין בשאינו מינו ביבש אינו בטל, וצריך עיון (ובצבי לצדיק ישב קושיותו שהש"ך לשיטתו בס' קט שבאיסור דרבנן גם בשאינו מינו בטל, ולכן התיר לכתחילה. ובדגול מרבה תירץ שבדבר שהדרך לאוכלו רק על ידי תערובת בהיתר הרבה שאי אפשר שלא יבוטל בשישים אם כן אי אפשר שיבוא לידי איסור תורה ובה גם במין בשאינו מינו בטל ביבש ונחשב היתר ומותר לערבו אחר כך לכתחילה בתבשיל לבטלו בשישים).

ג. שהרשב"א לא היה נזהר אלא בכרכום לח ואם כן גם החוטי בשר היבשים אינם יבשים לגמרי והם נותנים טעם, אבל בארצות הללו שהכרכום יבש כעץ אם כן אפילו אם ימצא בו חוטי בשר יבש אינו אוסר (כמו שנתבאר בס' פז סעיף י ברמ"א לגבי עור הקיבה שנתייבש כעץ) ואפילו שלפעמים יש כרכום רטוב ולח זה מחמת שהיה מונח במקומות הקרים ורטובים וכנראה מתחילה היה יבש כעץ.

ד. שהרשב"א היה נזהר לפי שהיה יודע בודאי שהיו מערבים בו חוטי בשר יבש והיו מערבים בצורה שהוא אסור באכילה, אבל בזמנינו מי אמר שמערבים בו בצורה שאוסרת באכילה ואולי אין מערבים כלל, והרי הכלל הוא שלא מחזיקים דבר ואומרים שנעשה באיסור.

ה. שהרשב"א היה יודע שמוכרי הכרכום לא היו אומנים אבל עכשיו שידוע שהכרכום בא מהארצות שגדל שם ואומנים גדולים עושים אותו, והכלל הוא שאומן חושש לקלקל ולהפסיד אומנותו (כבסעיף ה).

ו. שהרשב"א מדבר במקומו שהיה יודע דרך כל הגויים לערב בו חוטי בשר, אבל בזמן הזה שהרבה כרכום נבדק וברור שאין בו כלל חוטי בשר יבש, אם כן כרכום זה שנבדק

~~~ דעה ברורה ~~~

מציל את כל הכרכום, ואנו תולים שגם שאר הכרכום מגיע ממקומות שאינם מערבים בו חוטי בשר.

ופירוש זה הוא העיקר, ולכן כתב המחבר בלשון הרשב"א היה נזהר, מה שלא כתב בשום מקום, כיון שבא המחבר ללמדינו שהרשב"א היה נזהר לפי שהוא היה יודע שיש במקומו חשש איסור ואם כן כך יש להחמיר לכל מי שיודע שיש בו חשש איסור, אבל מן הסתם אין להחמיר (ש"ך שם בתוספת מה שכתב בנקודות הכסף שנשמט מלשון הש"ך).

והטורי זהב (באר"ח סי' תסז סק"ו) כתב עוד היתר כיון שהכרכום נימוח במאכל ובטל האיסור.

ואפילו בעל נפש אין לו להחמיר על עצמו ולאסור הכרכום (שערי דעה סק"ד).

^(קו) מהכרכום. ונקרא גם זעפרן, ולשניהם מראה צהוב, ואת הכרכום מיצרים מהשורש, ואילו את הזעפרן מיצרים מצלקת הפרח.

סימן קיט – החשוד לדבר אסור אין לסמוך עליו בדברים הנאכלים, ובר' כ' סעיפים

א (א)החשוד (ב)לאכל דברים האסורים, בין אם הוא חשוד באסור תורה בין אם הוא חשוד באסור דרבנן, (ג)אין לסמוך עליו (ד)בהם; (ה)ואם נתארח עמו, לא יאכל משלו מִדְּבָרִים שְׁהוּא (ו)חשוד (ז)עליהם. הגה: ויש אומרים לפלו ממי שאינו חשוד, רק (ח)שאין מפקיין אותו שהוא מחזק בַּכְּשָׁרוֹת, (ט)אסור לקנות ממנו יין (י)או (יא)שאר

~~~ דעה ברורה ~~~

(א) החשוד. דע כי בכל מקום שנאמר בסימן זה חשוד פירושו שידוע שהוא חשוד (ש"ך סק"א) אפילו בלי עדות ברורה אלא שיצא עליו קול שאינו פוסק (חקרי לב ח"א יר"ד סי' קסז, ערוך השולחן אות כ) ויש מי שאומר שצריך שיוחזק הקול בבית דין שראוי לפוסלו ולחשדו על ידו (ש"ת חיים ביד סי' א) ומאוד יש להיזהר שידעו שאין לאיש אויבים שהוציאו את הקול (ערוך השולחן שם). ויש אומרים שצריך שיצא קול שנחשד לעבור כמה פעמים ופרוץ הוא באיסור זה (ש"ת יד יצחק לא סי' ה ד"ה ועל דבר, ושכן כתב בש"ת פני יהושע חיר"ד סי' טז) אבל מדברי הפוסקים משמע שאפילו יצא עליו קול שפעם אחת בלבד עשה איסור כבר נחשב חשוד (ש"ך סק"ו, תבואות שור סי' ב סק"ו, כנסת הגדולה הגהת בית יוסף אות כה, בית לחם יהודה סק"ט, חכמת אדם כלל עא אות ה, וזבחי צדק סק"א, ש"ת אבני צדק חיר"ד סי' נג) ומי שהוציא קול על עצמו שעבר על איסור או שמכר איסור לאחרים, אפילו שאין אדם משים עצמו רשע הרי הוא חשוד לאותו דבר (ש"ת השיב משה סי' כב ד"ה אך, וש"ת הרמ"ץ חיר"ד סי' יג, ושואל ומשיב קמא ח"א סי' נא).

(ב) לאכול דברים האסורים. ואפילו ראינו שקנה דבר היתר ואכלו, ונמנע מלאכול איסור לפני אנשים (פרי תאר סק"א).

(ג) אין לסמוך עליו בהם. ולקנותם ממנו (ט"ז סק"א וש"ך סק"ב פר"ח סק"ב) אבל סומכים עליו כשאומר על של אחרים שהם מותרים (ש"ך שם).

(ד) בהם. ודוקא משלו אינו נאמן אבל משל אחרים נאמן (פר"ח סק"ב) ואפילו שמהתורה כל אדם נאמן על שלו, וסומכים עליו כשיאמר על דבר שלו שהוא כשר, כמו שנלמד מהפסוק (ויקרא טז, כח) וספרה לה, לעצמה, ונאמנת, מכל מקום אמרו חז"ל שזה בסתם בני אדם אבל בחשוד לאכול דברים האסורים, אין לסמוך עליו בהם (לבוש סעיף א).

(ה) ואם נתארח עמו, לא יאכל משלו. פירוש: ואם נתארח אצלו אפילו שזה בדיעבד לא יאכל עמו (ש"ך סק"ד).

(ו) חשוד עליהם. ואם יש לו אשה יראת השם והיא משגיחה על המאכלים שלא יהיה שם עירוב מאכלות אסורות, מותר להתארח בביתם ולאכול מסעודתם (רוח חיים [פלאג'י] סק"א).

(ז) עליהם. ונחלקו בדעת המחבר מה הדין לקחת מסתם בני אדם שאינו ידוע שהם חשודים, והש"ך (סק"א) דייק מהמחבר שרק בחשוד אסור אבל כשאינו חשוד מותר לקנות ולאכול אצלו. ונחלק עליו הבכור שור (עבודה זרה לט:) שגם למחבר אסור לאכול ולקנות ממנו כמו שכבר כתב בסימן סה שאין לסמוך על סתם אדם עד שיהיה מוחזק בכשרות, והמחבר כאן כתב רק דיני חשוד ולא בא לדייק מה דינו של מי שאינו חשוד. **(ח) שאין מכירין אותו שהוא מוחזק בכשרות.** ומתנהג על פי דת ישראל מניח טלית ותפילין ומתפלל שלש פעמים בכל יום ונוטל ידיו לאכילה ומנהיג את בני ביתו בכשרות כדת תורתנו הקדושה (ערוך השולחן אות יא, אבל אם מכירים שעושה דברים הללו אפילו אם לא מכירים שהוא ירא שמים מרבים או חסיד וצדיק נחשב כמוחזק בכשרות).

שלחן ערוך

כז

דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ לְחוּץ (יב) לְחֶסֶד. מִיָּהוּ (יג) אֶסְתַּחֲרֶה אֶלְכֶּם, (יד) אֶחָד עֲמֹו (פֶּתִי יוֹסֵף בְּשֵׁם הַרְמְצִ"ס פִּי"ח דמ"א ופ"ג דין כ"ח). ב (טו) אִם אֵינוֹ חָשׁוּד לְאָכֵל דְּבָרִים אֲסוּרִים, אָבָל הוּא חָשׁוּד לְמַכֵּר, (טז) מִתְאַרְחַ אֲצִלּוֹ (יז) וְאֶחָד (יח) עֲמֹו. וְכֵן אִם שׁוֹלַח לְבֵיתוֹ, מִתֵּר, דִּחּוּקָה

~~~ דעה ברורה ~~~

(ט) אסור לקנות ממנו יין או שאר דברים שיש לחוש לאיסור. פירוש: אסור לקנות ממנו אפילו סתם יינם שאינו איסור של תורה ממש, וכל איסורו אינו אלא מדרבנן שגזרו עליו משום ודאי יינם. ולא רק יין אסור לקנות ממנו אלא אפילו שאר דברים שיכול להיות בהם חשש איסור אפילו הם מדרבנן לגמרי, כמו חלב וגבינה ופת של גויים במקום שנוהגים בו איסור, לא יקנה ממנו אלא אם הוחזק בכשרות. וכל שכן שאסור לקנות ממנו איסורי תורה ממש, וזה דעת הרמ"א (ש"ך סק"ג).

(י) או שאר דברים. ואפילו חלב אין לוקחים ממנו (ש"ך סק"ג כפשטות לשון הרמ"א). (יא) שאר דברים. אפילו שאינם מאכל, ולכן מי שאומר שקנה תפילין מנאמן אין להאמינו אלא אם כן הוא מוחזק בכשרות (מג"א א"ח סי' לט סק"ג).

(יב) לאיסור. אמנם בדרכי משה כתב הרמ"א שהמנהג אינו כן, אלא מחזיקים כל אדם בחזקת כשרות. ומזה שלא הביאו בשולחן ערוך, הרי שלא נכון לנהוג כן, ובפרט שאנו רואים קלקול הדורות (ט"ז סק"ב ופרי תאר סק"א). ודעת הש"ך (סק"א) נראה שפסק כדעת המחבר שדוקא בידוע שהוא חשוד אסור לקנות ממנו, אבל אם לא ידוע שהוא חשוד סומכים עליו אפילו כשאין מכירים אותו ואפילו באיסורי תורה, חוץ משוחט שאין סומכים עליו עד שנכיר שהוא בחזקת כשרות, לפי שמצויים לנו הרבה שוחטים ידועים, וגם דיני השוחט מרובים ובקל יכול להטריף בשהייה או דרסה ושאר דברים

הפסולים (וכן פסק הפר"ח סק"א וכתב בזבחי צדק סק"ב שכן נהגו בעירו בגדאד. ובשוועות יעקב סק"ב הוסיף עוד טעמים לחלק בין טבח לשאר דברים, א. שבהמה בחזקת איסור ועל כן אין להתירה עד שנדע שהשוחט מוחזק בכשרות אבל שאר דברים שאין מוחזקים באיסור אף אם אין המוכר בכשרות קונים ממנו, וכיון שרוב ישראל כשרים יש כאן חזקה שבאה מכוח רוב. ב. שכל אדם בעת לידתו כשר ונחשב כמוחזק בכשרות, אבל שחיטה שעד שיהיה גדול ולמד הלכות שחיטה ומוחזק שאינו מתעלף שחיטתו אסורה אם כן כשאנו באים לדון עליו יש לנו ספק האם הוא כשר ואין ידוע לנו לכן צריך שיהיה מוחזק בכשרות). וכבר תקנו בפנקס הארצות שלא לקחת דבר מאכל או יין אלא אם כן יש בידו כתב הכשר מאיזה אב בית דין, אפילו הוא מוחזק בכשרות. אכן אם היה לו כתב הכשר ונאבד ממנו והוא מוחזק בכשרות יש לסמוך עליו אפילו שהכתב אינו בידו (בית הלל בסי' סה, והובא בלחם הפנים סק"ב ובית לחם יהודה סק"א ערוך השולחן אות ט. וכתב החכמת אדם כלל עא אות א שכן ראוי לנהוג).

(יג) אם נתארח. ואפילו לכתחלה יכול להתארח אצלו, ונקט אם נתארח כי נמשך אחר לשון המחבר (ש"ך סק"ד).

(יד) אוכל עמו. כי סתם חשוד למכור אינו חשוד לאכול, כיון שאינו מוחזק לחשוד רק שאנו לא מכירים שהוא מוחזק בכשרות, ולכן כשמתארח אצלו אוכל עמו.

(טו) אם אינו חשוד לאכול דברים האסורים. וגם בסתם שאינו ידוע לחשוד לאכול מחזיקים אותו בחזקת שאינו חשוד אפילו שחשוד למכור (פרי תאר סק"ב).

(טז) מתארח אצלו. כי דוקא למכור הוא חשוד שאינו מקפיד על לפני עיור לא תתן מכשול ומוכר דברים שלקח מהגוי, אבל הוא עצמו אינו חשוד לאוכלם ולכן אם נתארח אצלו מותר לאכול עמו, אבל לאכול אצלו האורח לבדו אסור (ט"ז סק"ג) ויש אומרים שדוקא אם ידוע שיש לו דבר היתר בחנות אז אפשר לסמוך על זה שאינו חשוד לאכול, אבל אם אין לו דבר היתר בחנות אי אפשר לסמוך על מה שאינו אוכל ואסור לאכול עמו (פרי תאר סק"ב).

שְׁמִי שֶׁהוּא אוֹכֵל מִשְׁנֵהוּ (יט"ו). (כ) עוֹבֵר עֲבֵרָה לְתַאֲזוֹן, לֹא מִקְרִי כִּתְשׁוֹד (נְיִית יוֹסֵף פָּסֵם הַשֶּׁשֶּׁ"ל).

~~~ דעה ברורה ~~~

(יז) ואוכל עמו. אבל לקנות ממנו אסור. ואפילו אם בשעת המכירה נותן הקונה מהמאכל למוכר החשוד לטעום והמוכר אוכל מזה, אסור לקנותו ממנו, כיון שעכשיו הוא רוצה למכור לכן טועם אפילו דבר שלא רגיל לאכול כדי שלא יחשדו שאינו כשר ויקנו ממנו (פרי תאר סק"ב).

(יח) עמו. בביתו ואפילו לבדו (שהרי אפילו שלח לו לביתו מותר לאכול). (יט) לו. אבל להיפך מי שחשוד לאכול דברים האסורים חשוד גם למכור דברים אסורים, ואסור גם לקנות ממנו כבסעיף א (ט"ז סק"ג, ש"ך סק"ה, פ"ח סק"ה) עד שיתברר לנו שאפילו שחשוד לאכול אינו חשוד להאכיל, ואז אם שלח לו במתנה מותר (שו"ת התשב"ץ ח"א סי' סג) וצריך עיון (כף החיים סק"א וכידוע סי' קיט בכף החיים הוא מכתבת מוה"ר רבי עובדיה יוסף זצ"ל).

(כ) עובר עבירה לתאבון לא מקרי חשוד. פירוש: עובר עבירה שהסיבה שעובר את העבירה היא להנאתו בלבד ולא להכעיס, כמו שהוא רעב ואינו מוצא לקנות אלא אוכל שאינו כשר, אם כן כשלא יהנה מהעבירה אינו חשוד לעבור, ולכן חשוד שאנו יודעים שיש אצלו מאכל היתר ומאכל איסור והשווי הכספי של שני המאכלים שווה, מותר לאכול עמו, כי למה נחשדו שיעזוב את ההיתר ויאכל את האיסור ויעבור עבירה בחינם בלי להינות ממנה (ש"ך סק"ו ופ"ח סק"ו). והטורי זהב (סק"ד) חלק על הרמ"א ופסק שגם העובר לתאבון נחשב חשוד, כך נראה פשוט בלשון הט"ז וכך הוא פירושו של הלחם הפנים (סק"ו), אולם לפירושו של הבית לחם יהודה (סק"ד) הטורי זהב לא בא לחלוק על הרמ"א, ובעיקר הדין מודה שהעובר לתאבון לא נקרא חשוד, אלא שזה רק כשידוע בבירור שאין לחוש שיעבור, אבל כשהאורח בא לאכול עמו הלוא עדיין יש לחשוש אולי באמת לא היה לפניו היתר ואכיל איסורא.

כא חשוד. והנה מדברי הטורי זהב והש"ך יוצאים כמה פרטי דינים: א. עובר עבירה לתאבון והסיבה שעובר היא להנאתו בלבד, לדעת הש"ך והפ"ח אינו חשוד לעבור כשלא יהיה לו הנאה מהעבירה, ולכן אם ידוע שיש אצלו מאכל כשר ושאינו כשר מותר לאכול עמו כי ודאי יאכל מהכשר. ולדעת הטורי זהב לפירוש הלחם הפנים נחשב כחשוד. ולפירוש הבית לחם יהודה אסור לאכול עמו לא כי נחשב כודאי חשוד אלא כי עדיין יש לחשוש אולי באמת לא היה לפניו היתר והוא אוכל ומאכיל מאכל איסור.

ב. ומי שהיה היתר ואיסור לפניו וידוע שעזב את האיסור ואכל את ההיתר לא נחשב כחשוד (טורי זהב. ולרמ"א והש"ך אפילו אם לא ידוע אנו תולים שמן הסתם הוא אכל היתר ולא איסור). ג. כשלא ידוע האם יש גם מאכל היתר לפניו לכל הדעות אסור לאכול עמו (ולט"ז כפי שיבאר בהמשך אפילו ידוע שרק תפוחים לפניו גם כן אסור לאכול עמו).

ד. ובדבר שיש לו הנאה ממה שיעבור עכשיו ודאי חשוד שיעבור גם עכשיו לתאבון. ה. מי שמוחזק שעובר על איסור אפילו לתאבון אינו נאמן על האיסור שעובר עליו (טורי זהב).

ו. מי שמוחזק שעובר עבירה בשאר איסורים אפילו שלא לתאבון נאמן באיסור זה שאינו עובר עליו (טורי זהב).

ז. מי שהיה מונח לפניו איסור והיתר ועזב את ההיתר ואכל את האיסור, לדעת הטורי זהב כיון שעזב את ההיתר נחשב כגוי גמור ודינו כמומר להכעיס. ולדעת הש"ך מה

שלחן ערוך

כט

~~~ דעה ברורה ~~~

שעזב את ההיתר לא מחייב שעשה כן להכעיס כי אולי הוא עובר לא לתיאבון ולא להכעיס ונקרא חשוד.

ח. מומר אוכל נבילות לתיאבון אסור לאכול משחיטתו עד שיבדוק לו הסכין (בסי' ב) ולדעת הטורי זהב הטעם כי הוא נחשב חשוד. ולדעת הש"ך הטעם כי דרך הסכין להיות פגום והוא אוכל לתיאבון ולכן חוששים שגם עכשיו יעבור עבירה לתיאבון ולא יטרח לתקנו, אבל כשאין לחשוש שיעבור גם עכשיו לתיאבון אומרים שבאמת באותו פעם היה עובר לתיאבון אבל עכשיו למה יעבור ולכן לא נקרא חשוד.

ט. חשוד פירושו שעובר כי האיסור קל בעיניו ונראה לו כהיתר אבל אינו עושה כן במזיד כי מי שעובר במזיד דינו כגוי (טורי זהב, וכמו בסי' ב ברמ"א במי שאוכל נבילות שלא לתיאבון שדינו כמומר להכעיס).

י. לאכול דברים המותרים כמו פירות בביתו של החשוד: לדעת הטורי זהב אסור, כי יש לחשוש אולי ימשך ויאכילנו גם דברים האסורים (ונמשכו אחריו הבית לחם יהודה סק"ד, ורבינו התבואות שור בבכור שור דף קכד ע"ב [עבודה זרה לט:], ערך השלחן סק"ב). ולדעת הפר"ח אין זה אלא חומרא בלבד אבל מעיקר הדין מותר (פר"ח סק"ו, לחם הפנים סק"ו. וכנראה שגם הש"ך סובר כן שהרי רק כשלא ידוע האם גם מאכל היתר לפניו כתב שאסור לאכול עמו, ומזה שאם ודאי אוכל היתר מותר לאכול עמו) ויש להחמיר כדעה הראשונה (זבחי צדק סק"ה).

יא. כתב הבית הלל (סי' ב סק"ב) שבזמן הזה אפילו החשוד לאכול לתיאבון בכלל מומר יחשב לכל דבר, ואין אוכלים ממנו שום מאכל שיש בו חשש איסור. וראוי לחוש לדבריו, וידון המורה בזה לפי עניין המומר ההוא ולפי פרצת הגדר. (שמלה חדשה סי' ב סעיף יב).

אלה יעמדו על הברכה אשר נדבו מהונם לזכות רבבות אלפי ישראל וזכות הרבים יעמוד להם להתברך בכל מילי דמייטב		
לעילוי נשמת זקנתי מרת רבקה בייטל ע"ה בת הרה"ח ר' אפרים מנחם צייג ז"ל מספינקא ו' מנחם אב תשנ"ט ת.נ.צ.ב.ה. הלימוד בדעה ברורה השבוע לעילוי נשמתה	ידידיו הרב יהודה נחשוני שליט"א מנכ"ל משפחה על תרומתו הנכבדה לזיכוי הרבים זכות התורה תגן בעדו	ברכת מזל טוב לש"ב הרה"ח ר' אהרן קלמן פריד שליט"א י-ם לרגל אירוסיו בנו החתן החשוב שלמה ני"ו יהי רצון שהזיווג יעלה יפה
יעקב מנצר ביטוחים 02-5370030 לעילוי נשמת אביו הרה"ח ר' מנחם יהודה בן הר"ר אלעזר חיים ז"ל ואמו מרת פנינה בת הר"ר יעקב ע"ה הונצח על ידי ידידיו בנם הרה"ח ר' יעקב מנצר שליט"א	דרכי שלמה נסיעות התעלות בציוני רבותינו בארצות אירופה לפרטים 0548426204 0737960118	הגמ"ח המרכזי הלואות בפריסה של יותר מ-150 תשלומים! אחראי: הרב אברהם ארנפרוינד 0504150605
	ברכת מזל טוב לידידיו הרה"ח ר' מרדכי הלוי סג"ל לנדאו שליט"א י-ם לרגל השמחה בהכנס בנו ני"ו בבריתו של אברהם אבינו	ברכת מזל טוב לשכינינו החשוב הרב הגאון ר' אפרים אסף שליט"א לרגל השמחה בהולדת בנו ני"ו
לתרומות ולהנצחות: אשר הורוביץ. רחוב אהליאב 34 י-ם. פלפון 0573127341 דוא"ל asher7321@gmail.com בנק המזרחי סניף 417 חשבון 168880 כל הזכויות שמורות		